

Evaluatie Pilot Horen minderjarigen in het vreemdelingenrecht

1 maart 2025 – 1 december 2025

Rechtbank Amsterdam, Team Bestuursrecht

Amsterdam, januari 2026

Inhoudsopgave

	Pagina
Voorwoord	3
Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Het werkproces en de cijfers	6
1.1 Het werkproces	6
1.2 Filteren van de zaken	6
1.3 Het sturen van de informerende brief	9
1.4 De reactie van het kind	10
1.5 Plannen van het kindgesprek en sturen uitnodigende brief	11
1.6 Het kindgesprek	13
1.7 De kindzitting	16
1.8 Terugkoppeling van de beslissing aan het kind	17
1.9 Bevindingen t.a.v. extra tijdsbesteding bij een kindzaak	18
Hoofdstuk 2 De ervaringen van de procesdeelnemers	20
2.1 Het kindvriendelijk informeren van het kind	21
2.2 Het kindvriendelijk horen van het kind	23
2.3 Het kindvriendelijk terugkoppelen van de beslissing aan het kind	26
2.4 Wat betekent het horen van het kind voor de advocatuur?	27
2.5 Wat betekent het horen van het kind voor de IND?	30
2.6 Wat betekent het horen van het kind voor de tolk?	30
2.7 Wat betekent het horen van het kind voor de administratie?	31
2.8 Wat betekent het horen van het kind voor het zittingskoppel?	31
Hoofdstuk 3 Conclusies en aanbevelingen	34
3.1 Conclusies	34
3.2 Aanbevelingen	37
Bijlagen	
1. Het werkproces	39
2. Foto's zittingszaal D5 en gespreksruimte 1.1	40
3. Vel met emoticons	41
4. Evaluatieformulieren ten behoeve van het kind, de advocaat, de tolk en het zittingskoppel	42
5. Informerende brief aan het kind	50
6. Uitnodigende brief aan het kind	52
7. Format kindvriendelijke terugkoppeling	54

Voorwoord

Voor u ligt de evaluatie van de pilot 'Horen minderjarigen in het vreemdelingenrecht'. De pilot heeft bij de rechtbank Amsterdam van 1 maart tot 1 december 2025 gedraaid. De reden van de pilot was om het kind in de praktijk een stem te geven in gerechtelijke procedures die voor het kind van belang zijn, conform de opdracht die volgt uit artikel 12 van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK) en artikel 24 van het Handvest van de Europese Unie (Handvest)¹.

De opzet van de pilot is om het kind op een kindvriendelijke wijze te informeren over zijn² recht om de rechter te spreken, op een kindvriendelijke manier naar het kind te luisteren en het kind de uiteindelijke beslissing op een kindvriendelijke manier terug te koppelen. Vooraf werd overeengekomen dat de pilot is geslaagd wanneer deze doelen in de praktijk worden gehaald.

De evaluatie betreft daarmee in grote mate de ervaringen van de procesdeelnemers. Daarnaast gaat de evaluatie in op organisatorische aspecten van de in de pilot bedachte werkwijze. Wat betekent deze werkwijze voor de verschillende procesdeelnemers? En wat is er nodig indien het horen van het kind de standaard werkwijze wordt?

De werkgroep wenst u veel leesplezier en hoopt dat de pilot de opmaat is tot een landelijke werkwijze die recht doet aan de positie van het kind in bestuursrechtelijke procedures.

De werkgroep,

Dana Baldinger, Lubna Baroud, Valérie Bernt, Femke Bruijn, Margot Franssen, Evert Kwakman, Indy Mooij, Myrte Hollander, Rein Odink (voorzitter), Shalizeh Pirs en Lakishah Verkoeijen

¹ Zie ook drie recente uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 augustus 2025 over het recht van een kind om zijn stem te laten horen in administratieve procedures, ECLI:NL:RVS:2025:3899, ECLI:NL:RVS:2025:3900 en ECLI:NL:RVS:2025:3901.

² Waar hij/zijn staat kan ook zij/haar, die/diens of hen/hun gelezen worden.

Samenvatting

Van 1 maart tot 1 december 2025 heeft Team Bestuursrecht van de rechtbank Amsterdam de pilot ‘Horen minderjarigen in het vreemdelingenrecht’ gedraaid. De reden van de pilot was om tegemoet te komen aan het recht van het kind om zijn stem te laten horen in gerechtelijke procedures die het kind aangaan, zoals vastgelegd in artikel 12 IVRK en artikel 24 Handvest.

De opzet van de pilot was om in zaken waarin artikel 8 van het EVRM³ en/of vaststelling van een afgeleid verblijfsrecht op grond van Chavez Vilchez⁴ een rol spelen, het kind op een kindvriendelijke wijze te informeren om in de voorliggende procedure zijn stem te laten horen, het kind desgewenst kindvriendelijk te horen en het kind in de uitspraak op een kindvriendelijke manier terug te koppelen wat er met zijn stem is gebeurd. Vooraf werd overeengekomen dat de pilot is geslaagd wanneer deze drie doelen in de praktijk worden gehaald.

Om de pilot organisatorisch goed te laten verlopen is een werkproces bedacht waarin de administratie, gerechtsjurist, rechter en advocaat extra taken kregen toebedeeld. Daarnaast zijn op het kind gerichte brieven, een voorlichtingsfilmpje en een format t.b.v. de terugkoppeling van de beslissing aan het kind gemaakt. Ook zijn voor de deelnemende rechters/gerechtsjuristen en tolken cursussen en handreikingen ontwikkeld t.b.v. het horen van het kind.

De cijfers

Gedurende de pilot is in 86 zaken via de advocaat een informerende brief aan het kind gestuurd. In 49 daarvan heeft het kind, dan wel de kinderen, aangegeven graag met de rechter te willen praten. In 1 zaak heeft het kind ervoor gekozen zijn mening via een brief te geven. In 58% van de zaken maakt het kind, indien daarop geattendeerd, dus gebruik van zijn recht om zijn stem te laten horen.

Van de 49 zaken zijn er tijdens de pilot 30 op zitting behandeld, verdeeld over 18 kindzittingen. In die zaken zijn uiteindelijk 40 kinderen (bij meerdere kinderen in 1 zaak steeds apart van elkaar) gehoord. Van deze 40 kinderen zijn 38 kinderen desgevraagd op een ander tijdstip dan de zitting gehoord. In 2 gevallen werd verzocht om het kind tijdens de zitting, in aanwezigheid van de overige procespartijen, te horen.

De ervaringen ten aanzien van de drie doelen

Uit de feedback van de kinderen en advocaten volgt dat het kind het kindgesprek als fijn heeft ervaren, alles heeft kunnen vertellen en zich gehoord heeft gevoeld. De zittingskoppels hebben gezien dat het merendeel van de kinderen aan het begin zenuwachtig was en dat dit gedurende het gesprek vaak minder werd. De kinderen wisten doorgaans goed te vertellen wat zij ervan vonden en leken aan het eind van het gesprek blij met het gesprek en ook tevreden over de samen met de rechter gemaakte samenvatting voor de overige procesdeelnemers zoals de advocaat, de ouder(s) en de IND. Ook de tolk had de indruk dat de kinderen het gesprek fijn vonden. Uit de feedback volgt voorts dat wanneer het kind tijdens de zitting in aanwezigheid van de overige procesdeelnemers werd gehoord, er geen goed gesprek plaatsvond. In de ene zaak klapte het kind dicht en in de andere verliep het gesprek stroef. Dit terwijl beide kinderen werden gehoord door zittingskoppels die de cursus hadden gevolgd en affiniteit hebben met de doelgroep.

³ Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

⁴ Op grond van artikel 20 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) en het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 10 mei 2017 inzake Chavez Vilchez.

Het kindvriendelijk horen van kinderen – mits niet in de zittingszaal met de overige procespartijen – lijkt dus geslaagd. Omdat van driekwart van de kinderen op dit punt geen feedback is ontvangen, beveelt de werkgroep nader onderzoek aan, bij voorkeur door een universiteit. Op deze wijze kan onderzocht worden of de wijze waarop het kindgesprek thans wordt vorm gegeven, aanpassing behoeft.

Dit nader onderzoek geldt ook voor de vraag of het kind op een voldoende kindvriendelijke wijze is geïnformeerd. De op dit vlak gekregen feedback is in kwantitatieve zin niet veel en bovendien tweeledig. Een paar kinderen heeft aangegeven de brief of het voorlichtingsfilmpje te hebben begrepen en geen nadere vragen te hebben. Uit de feedback volgt echter ook dat de informerende brief veel (vervolg)vragen bij de ouders en/of het kind oproept. Vragen die bij de advocatuur terecht komen. Om hieraan zoveel als mogelijk tegemoet te komen, zal de werkgroep een begeleidende brief voor de ouders maken waarbij alvast op veel voorkomende (vervolg)vragen wordt ingegaan.

Op basis van de ontvangen feedback lijkt de wijze waarop het kind de beslissing krijgt teruggekoppeld eveneens geslaagd. Omdat ook op dit punt niet veel feedback is ontvangen – in totaal van zes advocaten – pleit de werkgroep ook op dit vlak voor nader (wetenschappelijk) onderzoek.

Wat betekent de werkwijze voor de professionele procespartijen?

De zittingskoppels geven aan dat het kindgesprek meerwaarde heeft voor de behandeling van de zaak. Bijna ieder kindgesprek geeft de zaak een beter beeld en meer diepte.

Daarnaast kost het horen van het kind extra tijd. De administratie is per maand 12 uur kwijt voor het in iedere zaak bijvoegen van een extra bijlage en, indien het een kindzaak wordt, tussen de 30 á 35 minuten aan extra handelingen ten behoeve van een kindzaak. De gerechtsjurist is 65 á 70 extra minuten bezig met een kindzaak, de rechter eveneens 65 á 70 minuten en de gerechtsjurist óf rechter nog eens 45 á 50 minuten⁵. Om het kind betekenisvol te laten participeren dient met deze extra tijdsbesteding in de formatie rekening te worden gehouden.

Verder is gebleken dat de behandeling van een kindzaak relatief zwaar is. Dit geldt niet alleen voor de extra tijd van het kindgesprek, maar ook voor de inhoud van de zaak – 8 EVRM en Chavez Vilchez-zaken zijn vaak omvangrijk en bewerkelijk – en de emotionele belasting die het horen van het kind met zich kan brengen. Bij het inroosteren van kindzaken dient met al deze omstandigheden rekening te worden gehouden. De werkgroep pleit er dan ook voor om kindzaken op maat te appointeren in plaats van het standaard toekennen van een x-aantal minuten, als ook om in het vervolg maximaal één kindzaak per zitting in te plannen.

Voorts zijn er uit de advocatuur signalen dat zij veel tijd kwijt zijn geweest met de begeleiding rondom het kindgesprek, maar ook dat het extra werk wel mee valt. Nader onderzoek door de doelgroep zou hier nader licht op kunnen werpen. Tot slot verdient het aanbeveling om aan de tijdens de pilot met de Raad voor Rechtsbijstand overeengekomen tolkenvergoeding van minimaal 1 uur vast te houden. Het voorbereiden van een kindgesprek kost de tolk, indien deze daar nog niet mee gewend is, extra tijd.

⁵ Dit zijn taken in het werkproces die niet specifiek aan een rechter of gerechtsjurist zijn gekoppeld.

Hoofdstuk 1 Het werkproces en de cijfers

1.1. Het werkproces

Binnen het Team Bestuursrecht is voorafgaand aan de pilot afgesproken om de pilot te beperken tot zaken waarin artikel 8 van het EVRM en/of vaststelling van een afgeleid verblijfsrecht op grond van Chavez Vilchez een rol speelt.⁶ Ook is afgesproken de pilot in leeftijd te beperken tot kinderen vanaf acht jaar.⁷

De werkgroep – bestaande uit rechters, gerechtsjuristen en administratieve medewerkers – heeft een nieuwe werkwijze bedacht en, voorafgaand aan de start, deze tegen het licht gehouden bij de IND, advocatuur, het Tolken- en vertaalbureau AVB en de Raad voor Rechtsbijstand.

Het werkproces kan worden onderverdeeld in de navolgende fasen⁸:

- Filteren van de zaken
- Sturen van de informerende brief
- Reactie van het kind
- Plannen van het kindgesprek + sturen uitnodigende brief
- Het kindgesprek zelf
- De kindzitting
- Terugkoppeling van de beslissing aan het kind

Hieronder zal steeds per fase de door de werkgroep bedachte werkwijze worden beschreven, gevolgd door de bevindingen ten aanzien van dat deel van het werkproces in de praktijk.

1.2. Filteren van de zaken

Beroepen die voor 1 april 2025 bij de rechtbank binnenkomen worden gedurende de pilot door de rechtbank⁹ zelf gefilterd op 8 EVRM en/of Chavez Vilchez. Indien in zo'n zaak een kind vanaf acht jaar betrokken is stuurt de rechtbank, via de advocaat, een informerende brief aan het kind.¹⁰

Bij beroepen die na 1 april 2025 binnenkomen stuurt de rechtbank aan de advocaat gelijktijdig met de standaard herstelverzuimbrieven een aparte bijlage. Op deze bijlage kan de advocaat aangeven of een kind in de zaak betrokken is, en zo ja, welke leeftijd het kind heeft en welke taal het kind spreekt.

⁶ In de loop van de pilot zijn naar aanleiding van een verzoek daartoe door de betreffende advocaat, op ad-hoc basis, ook in andere zaakstromen kinderen gehoord. Dit gaat om twee asielzaken en een drietal zaken over noodopvang en/of urgentieverklaring. Getalsmatig worden deze zaken in de evaluatie van de pilot niet meegenomen. Waar van toepassing zullen de bevindingen van procesdeelnemers in deze zaken wel worden betrokken in de evaluatie.

⁷ Hierbij is aansluiting gezocht bij de vaste werkwijze binnen de sector Familie & Jeugd. In 8 EVRM/Chavez Vilchez-zaken kan een kind van acht in staat worden geacht te begrijpen waar de zaak over gaat. Dit hoeft geen volledig begrip te zijn, de kern volstaat.

⁸ Het werkproces is eveneens als bijlage 1 bij deze evaluatie gevoegd.

⁹ Het filteren gebeurde door een groep rechters en gerechtsjuristen.

¹⁰ De rechtbank kijkt bij het filteren niet naar de inhoud, en daarmee dus ook niet naar de kans van slagen van het beroep.

Indien de advocaat aangeeft dat er kinderen betrokken zijn, bekijkt de rechtbank vervolgens of de zaak zich leent voor de pilot.¹¹

Bevindingen t.a.v. het filteren

Het filteren van zaken kostte de rechtbank veel tijd. Soms lukte het om 20 tot 30 zaken in een uur te filteren maar meestal niet. In veel (vooral papieren) dossiers was het behoorlijk zoeken naar namen en vooral ook naar de leeftijd van de kinderen. Dan kostte het filteren van één enkel dossier soms 20 minuten.¹²

De werkwijze waarbij de advocaat op een aparte bijlage kan aangeven of er kinderen in de zaak betrokken zijn, heeft daarom de voorkeur. Dit zal de advocaat niet veel extra tijd kosten nu hij/zij de situatie van zijn/haar cliënt(en) kent, en het scheelt de rechtbank veel werk.

Door een te grote disbalans in het werk enerzijds en het daarvoor beschikbare aantal medewerkers bij de administratie anderzijds, is in de maanden april tot en met augustus 2025 – anders dan vooraf bedacht – door de administratie geen aparte bijlage bij de herstelverzuimbrieven gevoegd. Een oplossing hiervoor had kunnen zijn om de vragen van de bijlage standaard op te nemen in de herstelverzuimbrieven. Omdat de herstelverzuimbrieven een landelijke brief is, was daar in de pilot niet voor gekozen.

De werkgroep heeft de in april, mei en juni 2025 binnengekomen beroepen vervolgens alsnog zelf gefilterd en bij de in juli en augustus 2025 binnengekomen beroepen alsnog een aparte bijlage gestuurd. Bij beroepen die zijn binnengekomen vanaf 1 september 2025 stuurt de administratie standaard met de herstelverzuimbrieven de aparte bijlage.

In de periode 1 januari 2024 – 30 juni 2025 zijn in totaal 6.569 beroepen¹³ bij de rechtbank binnengekomen. De rechtbank heeft daar 86 zaken uitgefilterd¹⁴ die onder het bereik van de pilot vallen.

In de periode 1 juli t/m 30 november 2025 zijn 1.804 beroepen¹⁵ binnengekomen. Van de door de rechtbank daarin verstuurd aparte bijlagen bij de herstelverzuimbrieven is in 4 zaken¹⁶ een reactie van de advocaat gekomen. Van deze zaken bleken 2 zaken te vallen onder het bereik van de pilot. In de andere twee zaken waren de kinderen jonger dan acht jaar. Dit laatste betekent overigens niet dat een kind van bijvoorbeeld zes of zeven niet gehoord wordt indien het kind daarom zou vragen¹⁷, maar in de pilot is besloten aan kinderen jonger dan acht jaar geen informerende brief te versturen.

¹¹ Idem.

¹² Dit filterproces door de rechtbank betreft een eenmalige exercitie t.b.v. de pilot, met als doel voldoende zaken te genereren voor de pilot.

¹³ Dit zijn alle beroepen in reguliere vreemdelingenzaken, dus minus de asielberoepen. De 6.569 beroepen betroffen 5.215 digitale en 1.354 fysieke zaken.

¹⁴ 69 digitale en 17 fysieke zaken.

¹⁵ Idem, zie noot 13. De 1.804 beroepen betroffen 1.509 digitale en 295 fysieke zaken.

¹⁶ 2 digitale en 2 fysieke zaken.

¹⁷ Gedurende de pilot zijn ook kinderen van zeven jaar gehoord. In die zaken gaf het kind aan net zoals de oudere broer of zus ook met de rechter te willen praten.

Grafiek: percentage kindzaken wanneer de rechtbank filtert en wanneer de advocaat wordt gevraagd aan te geven dat een kind bij de zaak betrokken is

Vastgesteld kan worden dat wanneer de rechtbank filtert, het percentage kindzaken groter is dan wanneer de advocaat op een aparte bijlage moet aangeven of een kind betrokken is. Wanneer de rechtbank filtert wordt in 1,31% van de reguliere zaken een kindzaak herkend en wanneer de advocatuur wordt gevraagd aan te geven of er kinderen bij de zaak betrokken zijn wordt in 0,11% van de reguliere zaken een kindzaak herkend. Dit scheelt dus een factor 12. Dat betekent dat er extra aandacht nodig is richting en bij de advocatuur om op verzoek van de rechtbank door te geven dat kinderen in de zaak betrokken zijn.

Het bijvoegen van een bijlage bij de herstelverzuimbrief kost de administratie ongeveer 2 minuten per zaak. Dit extra werk zou kunnen worden voorkomen door de uitvraag bij de advocatuur op landelijk niveau te regelen. Bij voorkeur op het niveau van het CIV dan wel door de landelijke herstelverzuimbrief daartoe aan te passen.

1.3. Het sturen van de informerende brief

Nadat een zaak is gefilterd stuurt de administratie via de advocaat een aan de minderjarige geadresseerde informerende brief.¹⁸ Het kind wordt daarin verteld dat de rechter een beslissing moet nemen over een zaak waarbij de uitkomst van belang is voor het kind en dat het kind, als hij dat wil, aan de rechter kan vertellen wat hij van de beslissing van de minister van Asiel en Migratie vindt. Het kind wordt gevraagd binnen twee weken via de advocaat aan te geven of hij met de rechter wil spreken.

De brief is qua opzet en toon gebaseerd op de brieven die door Team Familie & Jeugd van de rechtbank Amsterdam worden gestuurd aan kinderen van acht tot en met elf jaar. De brieven die in de pilot worden gebruikt zijn op begrijpelijk- en kindvriendelijkheid bekeken door Annelies Hendriks¹⁹.

De brieven worden gepersonaliseerd verstuurd. Dat betekent dat de naam van het kind in de aanhef komt te staan en dat in de brief in de eerste alinea (en in de bijlage) wordt ingespeeld op de situatie in dat dossier. Een voorbeeld: 'jouw vader heeft aan de minister van Asiel en Migratie gevraagd of hij in Nederland mag blijven' of 'jouw oma heeft aan de minister van Asiel en Migratie gevraagd of zij bij jullie in Nederland mag wonen'.

Indien het kind de Nederlandse taal niet machtig is, wordt de brief waar mogelijk vertaald in een taal die het kind wel beheerst.²⁰

Om het kind te informeren over wat hij kan verwachten van een kindgesprek, heeft de werkgroep samen met Parnas Producties²¹ een voorlichtingsfilmpje gemaakt. In dit filmpje vraagt een kind dat nog op kindgesprek gaat aan een kind dat al is geweest, hoe een kindgesprek gaat. Tijdens hun gesprek worden het gerechtsgebouw en de twee ruimten die voor het gesprek gebruikt kunnen worden getoond en wordt een deel van een kindgesprek nagespeeld. Het filmpje is via een QR-code bij de informerende brief²² te bekijken.

Bevindingen t.a.v. de informerende brief

In het maken van de informerende brief (plus bijlage) heeft veel tijd gezeten.²³ Dit is een eenmalige exercitie waar andere gerechten desgewenst van kunnen profiteren.

Het in iedere zaak personaliseren van een brief is steeds extra werk. De pilot laat zien dat dit het beste kan gebeuren door de rechter of gerechtsjurist die de zaak heeft gefilterd.²⁴ Bij het filteren weet de filteraar precies hoe de persoonlijke omstandigheden zijn en kost het personaliseren van de

¹⁸ Zie bijlage 5 voor een voorbeeld van een informerende brief.

¹⁹ Annelies Hendriks is ontwikkelingspsycholoog en MfN-register mediator evenals Bijzondere Curator in IKO-zaken. Naast haar eigen praktijk geeft zij o.a. les bij de SSR in de cursussen 'Gezag & Omgang', 'Stem van het Kind', 'Stem van het Kind Verdieping', 'Jeugdrecht: voorwaarden voor kinderlijke ontwikkeling' en 'Hechting, gezinspatronen en omgang' (leergang Familie & Jeugd).

²⁰ Door het Tolken- en vertaalbureau AVB is daartoe een lijst met de 20 meest voorkomende talen in het vreemdelingenrecht verstrekt.

²¹ Dit valt onder Team Communicatie van de rechtbank Amsterdam en maakt op verzoek of uit eigen beweging (voorlichtings)filmpjes van en over de rechtbank.

²² De QR-code staat ook in de uitnodigende brief. Zie daarvoor hoofdstuk 1.5.

²³ Dit geldt eveneens voor de uitnodigingsbrief. Zie hoofdstuk 1.5.

²⁴ Aanvankelijk was bedacht dat de filteraar dit via een speciale codering aan de administratie zou doorgeven. In de praktijk bleken er evenwel zoveel verschillende familiesituaties te bestaan dat het lastig was die allemaal in een aparte codering te vatten. Al snel zijn we van dit idee afgestapt en is ervoor gekozen dat de de filteraar direct na het filteren de brief personaliseert en deze naar de administratie stuurt ter verdere verzending.

brief en bijlage zo'n 5 à 10 minuten (incl. openen, opslaan en naar de administratie sturen van de brief).

Voor het vertalen van de brieven is gebruik gemaakt van machine-translate vertalingen. Vervolgens is een aantal van deze vertalingen gecheckt door collega's die de betreffende taal als moedertaal dan wel zeer goed spreken.²⁵ Op die wijze zijn eventuele fouten, die in de betreffende machine-translate vertaling waren geslopen, eruit gehaald.²⁶

Het personaliseren van een brief in een andere taal dan de Nederlandse is bewerkelijk en soms ook niet goed door ons uit te voeren.²⁷ Bij talen waar dat het geval is, ligt het voor de hand om met een standaard vertaalde brief te werken en daarbij een in het Nederlands opgestelde gepersonaliseerde brief mee te sturen.

Het maken van het voorlichtingsfilmpje was een project op zich en dit was niet mogelijk geweest zonder de enthousiaste hulp van de twee kindacteurs, hun ouder(s) en de vele collega's binnen de rechtbank Amsterdam.²⁸ Het maken van het voorlichtingsfilmpje en de QR-code kostte ook meer tijd dan aanvankelijk was bedacht. Door technische redenen gaf de QR-code vervolgens geen toegang tot het filmpje. Daardoor hebben kinderen pas vanaf augustus 2025 het voorlichtingsfilmpje via de in de informerende brief verwerkte QR-code kunnen zien.

Met het verwerken van de door de advocaat ingevulde bijlage is de administratie ongeveer 3 minuten kwijt. Het versturen van de informerende brief kost de administratie ongeveer 4 minuten.

1.4. De reactie van het kind

Om het kind zoveel mogelijk vrij te laten in zijn keuze om wel of niet te participeren in het voorliggende geschil, wordt in de informerende brief aan het kind de keuze gelaten om zijn stem te laten horen tijdens een gesprek met de rechter, dan wel door het schrijven van een brief of via de ouder of advocaat te vertellen wat hij aan de rechter wil zeggen. Ook staat in de informerende brief dat het ook goed is wanneer het kind zijn stem niet wil laten horen.

Bevindingen ten aanzien van de reactie van het kind

Op de 86 tijdens de pilot verstuurde informerende brieven heeft de rechtbank 55 reacties gehad.

Deze reacties zijn als volgt onder te verdelen:

- Ik wil op gesprek komen → 49
- Ik schrijf een brief → 1

²⁵ Op deze wijze beschikt de rechtbank momenteel over brieven in de Engelse, Franse, Spaanse, Arabische (standaard) en Turkse taal.

²⁶ Bij talen die van rechts naar links worden geschreven zijn we op het probleem gestuit dat de computer het aanpassen van de machine translate vertaling slecht faciliteert. Punten in de zin verspringen bijvoorbeeld standaard naar rechts. De oplossing is gevonden in het gebruik van een stand-alone computer.

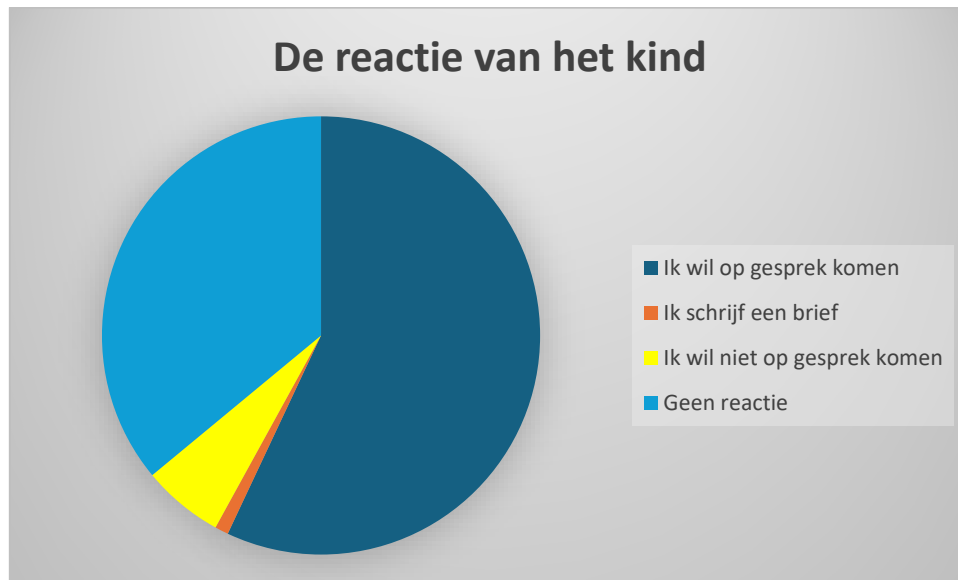
²⁷ Er is kennis van de taal nodig om te weten of het personaliseren goed gaat.

²⁸ Waarbij een bijzondere vermelding voor Dana Baldinger, Lubna Baroud (inmiddels werkzaam bij Team 4 Strafrecht), Jeroen Thomas en Annemieke Jeuring van Parnas Producties en Iris Nusselder en Elvira Devis van Team Familie & Jeugd. Aanvankelijk wilden we een voorlichtingsfilmpje maken dat zowel door Team Bestuursrecht als Team Familie & Jeugd gebruikt zou kunnen worden. Omdat dit voorstel voor Familie & Jeugd organisatorisch net te vroeg kwam, is daar uiteindelijk vanaf gezien. Wel is Team Familie & Jeugd van plan nog een eigen voorlichtingsfilmpje te maken.

- Ik wil niet op gesprek komen → 5

In 31 zaken heeft de rechtbank geen reactie gekregen, ook niet na een rappel bij de advocaat.

Hieruit volgt dat in 57 % van de zaken het kind²⁹ heeft aangegeven op gesprek te willen komen. In iets meer dan 1 % van de zaken geeft het kind de voorkeur aan het schrijven van een brief.

Grafiek: reacties van het kind op het aanbod om zijn stem te laten horen

Het verwerken van de reactie van het kind kost de administratie ongeveer 3 minuten per keer.

1.5. Plannen van het kindgesprek en sturen uitnodigende brief

Wanneer de advocaat aan de administratie laat weten dat het kind met de rechter wil spreken, gaat de administratie, in overleg met de advocaat, over tot het inplannen van de zaak op een daartoe gelabelde kindzitting. Ook plant de administratie, wederom in overleg met de advocaat, het tijdstip van het kindgesprek. De advocaat fungeert bij de planning van het kindgesprek dus als een tussenpersoon tussen de rechtbank en het kind. De advocaat is zelf niet aanwezig bij het kindgesprek.

Uitgangspunt van de pilot is dat het kind niet tijdens de zitting in het bijzijn van de andere procesdeelnemers wordt gehoord, maar in een aparte ruimte die, binnen de mogelijkheden van het gerechtsgebouw, zo kindvriendelijk mogelijk is ingericht en waarbij zo weinig mogelijk volwassenen aanwezig zijn. Een zakelijke ruimte waarbij veel volwassenen (in toga) aanwezig zijn, wordt door kinderen in het algemeen niet als uitnodigend en daarmee kindvriendelijk ervaren.

Tijdens de pilot heeft het kind overigens wel de mogelijkheid gekregen om te kiezen voor een gesprek op de zitting in aanwezigheid van de andere procesdeelnemers. Indien de advocaat aangaf dat het kind graag op zitting zijn stem wilde laten horen, heeft de rechtbank dit gevolgd.

Nadat een tijdstip voor het kindgesprek is overeengekomen stuurt de administratie via de advocaat aan het kind een uitnodigingsbrief.³⁰ Deze brief is gepersonaliseerd wat betreft de aanhef ("Beste...").

²⁹ Soms gaat het om meerdere kinderen in één zaak.

³⁰ Zie voor een voorbeeld bijlage 6.

Bevindingen ten aanzien van het plannen van het kindgesprek en sturen van de uitnodigende brief

Van de 49 zaken waarin het kind heeft aangegeven met de rechter te willen praten, zijn uiteindelijk 30 zaken op een zitting tussen 1 maart en 30 november 2025 behandeld.³¹ Het gaat in deze 30 zaken om 40 kinderen die hebben aangegeven met de rechter te willen praten, en die dus ook een kindgesprek hebben gehad. Van deze 40 kinderen gaven 29 aan graag op een ander dagdeel – ergens in de ochtend – met de rechter te willen praten³². Negen kinderen wilden vlak voor de zitting alleen met de rechter praten. De keuze ‘ochtend’ of ‘vlak voor de zitting’ wordt met name ingegeven door de agenda (van de ouder/begeleider) van het kind. Twee kinderen hebben aangegeven op de zitting in het bijzijn van de andere procesdeelnemers te willen worden gehoord. In de ene zaak was het kind fysiek aanwezig in de zittingszaal, in de andere zaak nam het kind via een online verbinding aan de zitting deel.

Grafiek: moment waarop, op verzoek van het kind, het kindgesprek heeft plaatsgevonden

Beschikbaarheid ruimtes voor kindgesprekken: D5 en 1.1

Tijdens de pilot is er gebruik gemaakt van zittingszaal D5³³ en de gespreksruimte 1.1³⁴. De ruimte 1.1 is in beginsel meer geschikt voor jonge kinderen en zittingszaal D5 voor de wat oudere kinderen. In

³¹ De andere 19 zaken worden dus op een zitting na 1 december 2025 behandeld.

³² De kindzitting zelf vond steeds op dezelfde dag in de middag plaats.

³³ Dit is een speciaal voor Team Familie & Jeugd ingerichte zittingszaal waar een grote, druppelvormige tafel met 10 stoelen staat en kindvriendelijke kunst aan de muur hangt.

³⁴ Dit is een speciaal voor Team Familie & Jeugd ingerichte kamer waar kindgesprekken met jongere kinderen plaatsvinden. In deze ruimte liggen o.a. tekenspullen, twee grote speelgoedberen en wat ander speelgoed om mee te spelen/frummelen. Zie voor foto's van beide ruimtes bijlage 2.

overleg met Team Familie & Jeugd, Bureau Mediation³⁵ en Zalenplanning was de afspraak dat Team Bestuursrecht gedurende de pilot op dinsdag- en donderdagochtend standaard gebruik kan maken van deze ruimtes. Tijdens de pilot waren deze ruimtes iedere dinsdag- en donderdagochtend ook beschikbaar.

Het maken van definitieve vervolgspraken over zittingszaal D5 is aan te bevelen.

Indien het kindgesprek kort voorafgaand aan de zitting plaatsvond, dan werd het kindgesprek doorgaans in D5 of 1.1 gevoerd. In twee gevallen is het kind in de zittingszaal gehoord, buiten aanwezigheid van de andere procesdeelnemers. De rechter en griffier zoeken dan een geschikte plek uit in de zaal en dragen tijdens het kindgesprek geen toga. In een van deze twee zaken gaf de rechter terug dat de zittingszaal een minder geschikte plek is om een kindgesprek met alleen het kind te houden.

Tijdsinvestering administratie

Het plannen van het kindgesprek is een extra taak voor de administratie en vergt de nodige afstemmingsmomenten met de advocaat. Dit gaat dan over zaken als het tijdstip van het kindgesprek en de aanwezigheid van derden tijdens het kindgesprek. Dit kost de administratie doorgaans 15 à 20 minuten per zaak.

In een aantal zaken heeft de advocaat uit eigen beweging gevraagd om het kind te horen. Deze zaken vielen niet onder de pilot.³⁶ In deze zaken kwam het plannen en verder organiseren van het kindgesprek vooral op de schouders van de gerechtsjurist terecht. De gerechtsjurist is daar dan tussen de 30 à 60 minuten aan kwijt.

Het sturen van een extra uitnodigingsbrief, het personaliseren ervan inbegrepen, kost de administratie eveneens tijd. Dit beslaat ongeveer 3 minuten per brief.

1.6. Het kindgesprek

Naast de omgeving dient ook het gesprek zelf op een open en voor het kind uitnodigende manier te worden gevoerd. De rechter en gerechtsjurist hebben daarmee een belangrijke taak en verantwoordelijkheid. Om hen daar zo goed mogelijk op voor te bereiden is op verzoek van de werkgroep door Annelies Hendriks een cursus van één dag ontwikkeld waaraan de bij de pilot betrokken rechters en gerechtsjuristen voorafgaand aan de pilot hebben kunnen deelnemen³⁷. Daarnaast zijn er twee documenten ontwikkeld – één van Annelies Hendriks en één van de werkgroep - met aandachtspunten en tips en tricks ten behoeve van het zo kindvriendelijk mogelijk horen van het kind. Ook heeft de werkgroep een vel met emoticons van internet gehaald.³⁸ Deze emoticons kunnen de rechter en het kind helpen om te benoemen wat het kind voelt of vindt.

Indien een kind de Nederlandse taal niet machtig is, wordt een tolk opgeroepen. Met de Raad voor de Rechtsbijstand en het tolkenbureau AVB is overeengekomen dat de advocaat via een speciaal daartoe ontwikkeld aanvraagformulier de tolk bij AVB reserveert. AVB stuurt de gegevens van de tolk vervolgens naar de rechtbank. Gedurende de pilot krijgt de tolk minimaal 1 uur vergoed. Dit om

³⁵ Team Familie & Jeugd en Bureau Mediation zijn van oudsher de grootgebruikers van D5 en 1.1.

³⁶ Zie ook voetnoot 6.

³⁷ Een aantal rechters heeft ten behoeve van de pilot tevens de SSR-cursus 'Stem van het Kind' (curriculum Familie & Jeugd) gevolgd.

³⁸ Zie bijlage 3.

tolken tijdens de pilot tegemoet te komen nu het kindgesprek vanuit het perspectief van de tolk relatief kort duurt.

Ook de tolk is een belangrijk persoon in het zo kindvriendelijk mogelijk horen van een kind. Om een tolk daarop voor te bereiden hebben Annelies Hendriks en Rein Odink een cursus 'Bijstand verlenen bij een kindgesprek' ontwikkeld en deze voorafgaand aan de pilot aan daartoe uitgenodigde tolken gegeven. Deze cursus is auditief opgenomen zodat tolken dit voorafgaand aan een kindgesprek kunnen beluisteren. Ook heeft de werkgroep een document ontwikkeld voor de tolk en rechter/gerechtsjurist met tips en tricks ten aanzien van (de voorbereiding van) het kindgesprek met tolk.

Aan het eind van het kindgesprek bekijkt de rechter samen met het kind wat de rechter kan doorvertellen aan de andere procesdeelnemers. Tijdens deze samenvatting typt de gerechtsjurist mee. De samenvatting wordt vervolgens geüpload (in digitale dossiers) dan wel via de e-mail verstuurd (in papieren dossiers) zodat partijen zich daar voorafgaand aan de zitting nog op kunnen voorbereiden.

Wat betreft de duur van het kindgesprek werd de inschatting gemaakt dat een kindgesprek 15 à 20 minuten zou duren. Indien een kindgesprek op de zitting zou plaatsvinden werd standaard 20 minuten aan de behandeltijd toegevoegd.

Bevindingen ten aanzien van het kindgesprek

Het organiseren van de cursussen heeft veel tijd gekost. Dit is een eenmalige exercitie waar andere gerechten desgewenst van kunnen profiteren.³⁹ Hetzelfde geldt voor de ontwikkelde documenten.

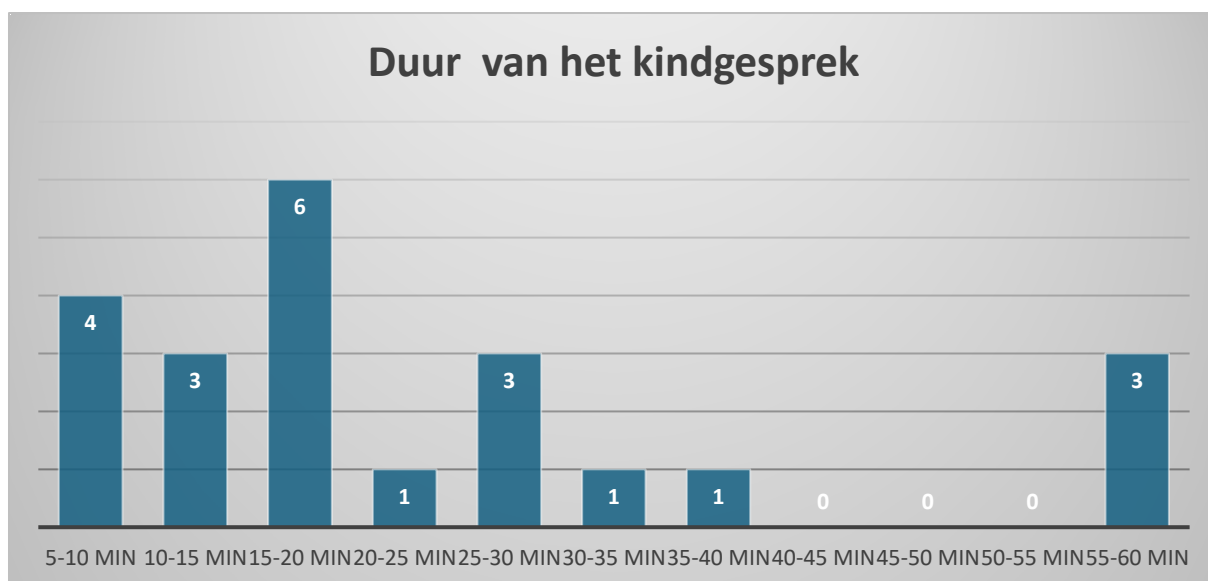
De cursus en documenten worden door de deelnemende rechters en gerechtsjuristen als zeer waardevol ervaren.

In de ogen van de werkgroep is het noodzakelijk dat rechters en gerechtsjuristen die een kindgesprek gaan voeren, voorafgaand daaraan de mogelijkheid krijgen om in ieder geval deze cursus te volgen alsook de beschikbare documenten door te nemen. Het spreken van een kind is uiteindelijk niet ingewikkeld, maar als dat niet goed gebeurt kan het een negatieve uitwerking hebben op het kind.

In totaal hebben gedurende de pilot 40 kindgesprekken in 30 zaken plaatsgevonden. Indien er meerdere kinderen in één zaak waren, zijn deze kinderen apart van elkaar gehoord. Dit om ieder kind zoveel als mogelijk de ruimte te bieden om zijn eigen verhaal te vertellen.

Een kindgesprek duurt gemiddeld 25 minuten. Dit is dus langer dan de eerder ingeschatte tijd van 15 à 20 minuten.

³⁹ Indien ook andere gerechten de stem van het kind willen faciliteren, is het een optie om de cursus via SSR aan te bieden.

Staafdiagram: overzicht van de verschillende duur van de kindgesprekken

Voor het (inhoudelijk) voorbereiden van een kindgesprek moet eveneens tijd worden ingeruimd. De rechter kost dit in de regel 30 minuten. Bij twee kindgesprekken in dezelfde zaak is de voorbereidingstijd voor de rechter ongeveer 45 minuten. De gerechtsjurist kan voorafgaand aan het kindgesprek contact hebben met de administratie, receptie, bodebalie en/of advocaat. Dit behelst voor het grootste deel de organisatie van het kindgesprek en kost de gerechtsjurist gemiddeld 15 minuten.

De gerechtsjurist is gemiddeld nog eens 15 minuten kwijt met het fatsoeneren van de met het kind overeengekomen samenvatting van het gesprek en het uploaden dan wel via de mail aan partijen sturen van deze samenvatting.

In de praktijk werd het verslag van het kindgesprek niet altijd direct na het gesprek, en dus voorafgaand aan de zitting, digitaal met partijen gedeeld. Sommige zittingskoppels gaven een mondeling verslag op de zitting en deelden deze na de zitting digitaal.

Bijstand + uitnodigen tolk

Tijdens de pilot was in slechts één van de kindzaken de bijstand van een tolk nodig voor het afzonderlijk horen van twee kinderen. In alle andere 8 EVRM/Chavez Vilchez-zaken spraken de kinderen vloeiend dan wel zeer goed Nederlands.

Indien ook in asielzaken kinderen actief zullen worden geïnformeerd over hun recht om hun stem bij de rechtbank te laten horen, dan is de verwachting dat er navenant meer een beroep op de tolkdienst zal worden gedaan.

In de zaak met de tolk bleek het voorafgaand overleg tussen de rechter en de tolk, over hoe de rechter het kindgesprek vorm wilde geven, nuttig. Dit bevorderde een goede samenwerking tijdens het kindgesprek, hetgeen belangrijk is voor het creëren van een zo ongedwongen mogelijke sfeer tijdens het kindgesprek. Het is verstandig ten behoeve van dit vooroverleg 5 à 10 minuten in te ruimen.

1.7. De kindzitting

Voorafgaand aan de pilot was afgesproken dat er iedere week, op dinsdag- of donderdagmiddag, één zitting in het rooster gelabeld zou worden als kindzitting.

Gelet op de verwachting dat kindzaken om twee redenen bewerkelijk zijn –ze kosten extra tijd (voorbereiden en voeren kindgesprek, schrijven kindvriendelijke terugkoppeling etc.) en het betreft relatief vaak omvangrijke en/of ingewikkelde zaken – was afgesproken dat op een kindzitting maximaal 3 zaken, op de navolgende manier, zouden worden ingepland:

- 1 kindzaak + 1 ingewikkelde + 1 lichte zaak, of
- 2 kindzaken + 1 lichte zaak (bij voorkeur Dublin)

Daarnaast was de afspraak dat indien er geen kindzaak op een kindzitting zou kunnen worden ingepland, die zitting dan zou omklappen naar een reguliere zitting waar 4 zaken op worden ingepland.⁴⁰ Op deze wijze zou het snijverlies aan zaken tijdens de pilot maximaal 36 zaken (4 kindzittingen per maand x 9 maanden) bedragen.

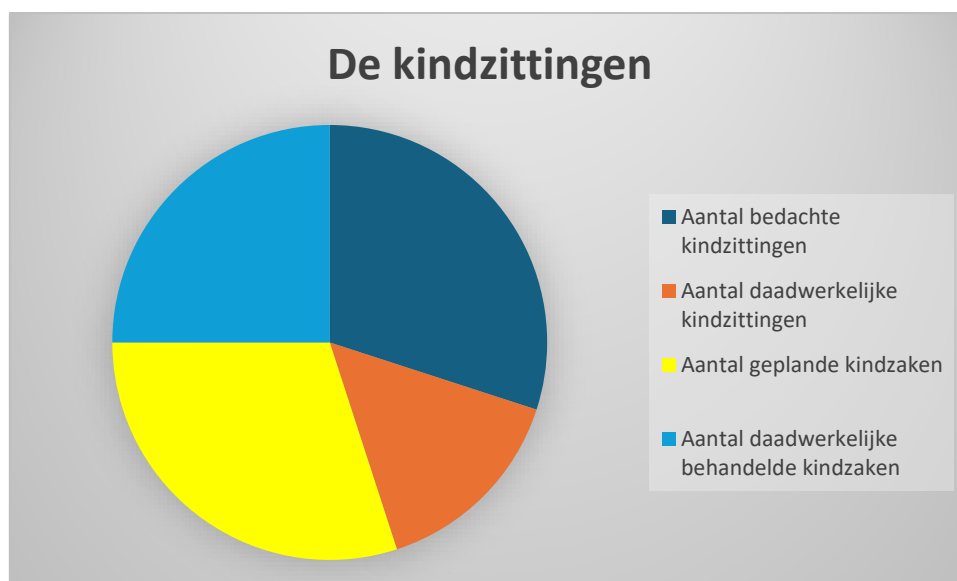
Bevindingen ten aanzien van de kindzittingen

Tijdens de pilot is het vooraf bedachte aantal van 36 kindzittingen niet gehaald. In totaal zijn er 18 kindzittingen geweest. Dit komt enerzijds omdat er in het begin nog te weinig kindzaken waren gefilterd om gelijkmatig op de gereserveerde kindzittingen in te kunnen plannen. Anderzijds bleek gaandeweg de pilot dat een aantal kindzittingen tussentijds was gewijzigd in Algemene Asiel (AA)-zittingen, vanwege gebrek aan AA-zittingscapaciteit. Dit laatste heeft effect gehad op een goede doorstroom van kindzaken.

Op deze 18 kindzittingen zijn gedurende de pilot in totaal 36 kindzaken gepland met in totaal 51 kinderen.

Een aantal van de ingeplande kindzaken is uiteindelijk niet doorgegaan. Dit betrof 6 zaken met 11 kinderen. De reden hiervoor is dat de IND in deze zaken voorafgaand aan de zitting het bestreden besluit heeft ingetrokken. Bij een aantal daarvan heeft de IND gelijktijdig een verblijfsvergunning verstrekt.

⁴⁰ Op reguliere vreemdelingenzittingen worden bij de rechtbank Amsterdam standaard 4 zaken gepland.

Grafiek: Aantal geplande kindzittingen en kindzaken afgezet tegen het aantal daadwerkelijke kindzittingen en behandelde kindzaken

Uiteindelijk zijn er in de pilot dus 18 kindzittingen overgebleven waar 30 kindzaken daadwerkelijk op zijn behandeld. Dit betekent een gemiddelde van 1,66 kindzaak per zitting.

Gelet op deze aantallen heeft er een 'snijverlies' plaatsgevonden van uiteindelijk 18 zaken. Op de uiteindelijk 18 kindzittingen werden immers drie in plaats van de gebruikelijke vier zaken gepland. De werkgroep plaatst het woord 'snijverlies' overigens met reden tussen aanhalingstekens. De ervaringen tijdens de pilot hebben geleerd dat kindzaken behoorlijk bewerkelijk zijn. Dit komt door de extra tijd die is gemoeid met het horen van een kind als ook de omvang/complexiteit van de zaak. Een extra vierde zaak op een kindzitting zou de kindzitting sowieso te zwaar hebben gemaakt.⁴¹

1.8. Terugkoppeling van de beslissing aan het kind

Om het kind zo kindvriendelijk mogelijk terug te koppelen wat er met zijn stem is gebeurd, heeft de werkgroep besloten om dit in een aparte brief aan het kind te doen. Deze brief wordt als bijlage aan de uitspraak gehecht. De werkgroep heeft een format ontwikkeld waarbij de terugkoppeling deels een invuloefening (datum kindgesprek etc.) betreft en waarbij op een vaste plek in de brief de motivering van de beslissing kan worden opgeschreven.⁴²

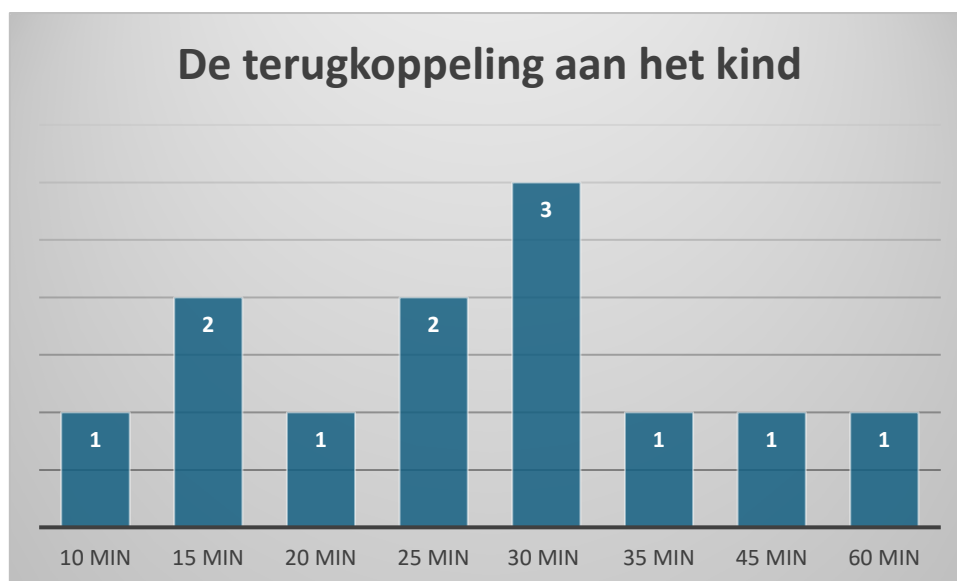
Na de raadkamer beslist het zittingskoppel wie van de twee, rechter of griffier, de aparte kindvriendelijke terugkoppeling maakt.

Bevindingen ten aanzien van de terugkoppeling van de beslissing aan het kind

Het schrijven van een kindvriendelijke terugkoppeling kost tijd, gemiddeld 30 minuten. De ervaring leert dat het schrijven van de brief het makkelijkst is als je dit direct na de raadkamer doet en je het opschrijft zoals je het mondeling aan het kind zou vertellen.

⁴¹ Zie ook Hoofdstuk 2.8.

⁴² Zie bijlage 7 voor het format terugkoppeling.

Staafdiagram: overzicht van de duur van het schrijven van de kindvriendelijke terugkoppeling

1.9. Bevindingen t.a.v. extra tijdsbesteding bij een kindzaak

Voorgaande bevindingen leiden tot de volgende gemiddelde tijdsinspanning ten aanzien van de *extra* taken die de rechtbank heeft te verrichten bij (het filteren van) een kindzaak.

Administratie

- bijvoegen van een bijlage bij de herstelverzuimbrief 2 minuten (per beroep⁴³)
- verwerken van de door de advocaat ingevulde bijlage 3 minuten (per zaak)
- versturen van de informerende brief 4 minuten (per zaak)
- verwerken reactie kind 3 minuten (per zaak)
- plannen kindgesprek 15 à 20 minuten (per zaak)
- versturen uitnodigende brief 3 minuten

Filteren (gerechtsjurist of rechter)

- beoordelen van zaak op geschiktheid pilot (na bijlage⁴⁴) 10 minuten (per zaak)
- personaliseren van de informerende brief 5 à 10 minuten (per zaak)

Kindgesprek gerechtsjurist

- voorbereiding kindgesprek⁴⁵ 15 minuten (per zaak)
- voorbereidend overleg tolk 5 à 10 minuten (per zaak)
- voeren kindgesprek 30 minuten (per zaak)
- uitwerken/versturen verslag kindgesprek 15 minuten (per zaak)

⁴³ Dit geldt voor alle binnengekomen beroepszaken.

⁴⁴ De werkgroep geeft hier weer hoeveel tijd het de rechtbank kost indien de advocaat de aparte bijlage ingevuld heeft geretourneerd. De rechtbank kijkt dan nog zelf of de uitkomst van de zaak van belang is voor het kind en of de kinderen 8 jaar of ouder zijn.

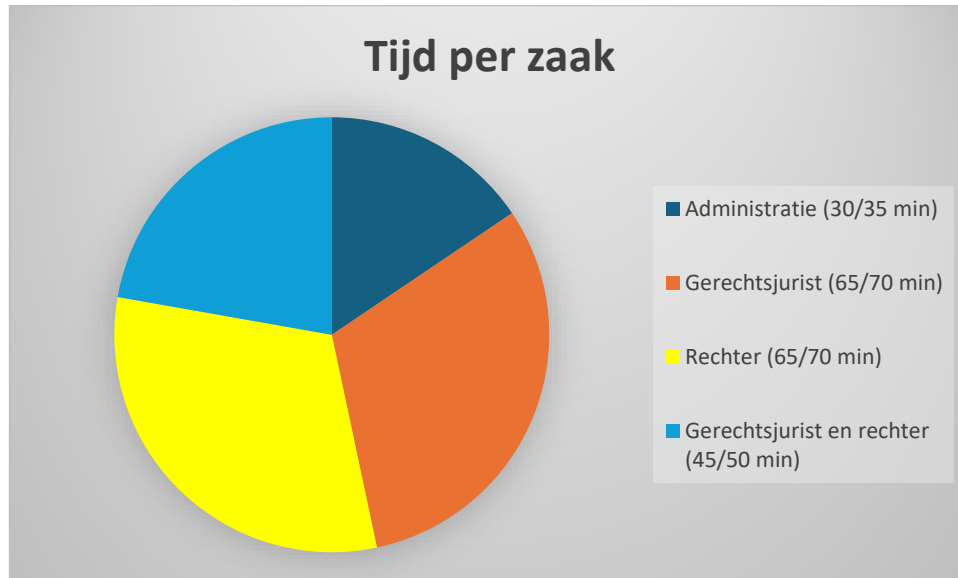
⁴⁵ Hierin is niet de situatie meegenomen waarin de gerechtsjurist ad hoc, dus buiten het reguliere werkproces (van de pilot) en de administratie om, het kindgesprek organisatorisch moet afstemmen met partijen, bodes, zalenplanning etc.

Kindgesprek rechter

- voorbereiding kindgesprek	30 minuten (per zaak)
- voorbereidend overleg tolk	5 à 10 minuten (per zaak)
- voeren kindgesprek	30 minuten (per zaak)

Kindvriendelijke terugkoppeling (gerechtsjurist of rechter)

- maken aparte kindvriendelijke terugkoppeling	30 minuten (per zaak)

Grafiek: overzicht extra tijd per kindzaak per functie

In deze tabel zijn dus enkel de *extra* handelingen ten behoeve van het kindgesprek meegenomen. De tijd die de administratie kwijt is met het plannen van de zaak op een kindzitting is hier bijvoorbeeld niet bij betrokken omdat het inplannen van een zaak op willekeurig welke zitting tot de standaardtaken van de administratie behoort.

Ook is in bovenstaande grafiek niet verwerkt hoeveel extra tijd de behandeling van een kindzaak op de zitting heeft gekost. Dit is tijdens de pilot niet expliciet uitgevraagd. Wel is tijdens de pilot duidelijk geworden dat de behandeling van een kindzaak doorgaans meer tijd kostte dan de daarvoor geappointeerde 45 minuten.⁴⁶ Omdat een kindzaak maatwerk blijkt, ook qua behandeling op zitting, stelt de werkgroep voor om bij kindzaken niet langer met standaard 45 minuten te werken, maar de behandeltijd steeds voorafgaand door een rechter en/of gerechtsjurist te laten vaststellen.⁴⁷ Dit kan gelijktijdig met het filteren van de zaak gebeuren.

⁴⁶ Bij de rechtbank Amsterdam wordt voor iedere enkelvoudige reguliere vreemdelingenzaak, net als iedere enkelvoudige asielzaak, standaard 45 minuten zittingstijd ingeroosterd.

⁴⁷ Zie ook Hoofdstuk 2.8 en Hoofdstuk 3 Aanbevelingen.

Tot slot is in bovenstaande grafiek evenmin opgenomen de tijd die de administratie kwijt is met het bijvoegen van de bijlage bij *iedere* beroepszaak in reguliere vreemdelingenzaken⁴⁸. De administratie is daar gemiddeld 12 uur per maand mee kwijt.⁴⁹

Hoofdstuk 2 De ervaringen van de procesdeelnemers

Om de ervaringen met (de werkwijze van) de pilot zo breed mogelijk uit te vragen, heeft de werkgroep per zaak en per procesdeelnemer – kind, zittingskoppel, advocaat en tolk – een evaluatieformulier opgesteld.⁵⁰ Het kind en de tolk kregen hun evaluatieformulieren direct na het kindgesprek mee. De advocaat kreeg het evaluatieformulier gelijktijdig met de uitspraak opgestuurd per mail.

Omdat de IND geen actieve rol heeft gekregen in de door de werkgroep bedachte werkwijze, is de IND niet in iedere zaak gevraagd naar hun bevindingen. De IND is wel uitgenodigd voor de evaluatiebijeenkomst op 20 november 2025. De rechtbank heeft voor deze bijeenkomst de bij de pilot betrokken advocaten, IND-medewerkers en tolken uitgenodigd. Tijdens een spiegelbijeenkomst van Team Bestuursrecht met de advocatuur op 9 oktober 2025 is van een aantal advocaten eveneens feedback ontvangen over de pilot. Tot slot hebben twee leden van de werkgroep op een bijeenkomst op 18 december 2025 van de Werkgroep rechtsbijstand in vreemdelingenzaken aan de aldaar aanwezige advocaten om feedback gevraagd.

De werkgroep heeft van 13 kinderen feedback ontvangen. Drie van deze kinderen hebben het evaluatieformulier ingevuld. Omdat het een schriftelijke uitvraag betrof, was dit lage aantal door de werkgroep ingecalculeerd. Om die redenen heeft de werkgroep ook bij de advocaat uitgevraagd wat de reactie van het kind was. Op die wijze heeft de rechtbank van nog 10 andere kinderen feedback kunnen ontvangen. Daar zat soms ook waardevolle kritische feedback bij. Toch staat met deze extra check niet vast of er niet meer kinderen waren die (onderdelen van) de pilot als moeilijk of misschien zelfs negatief hebben ervaren. Nader onderzoek door een universiteit zou deze leemte kunnen vullen. De werkgroep is daar een voorstander van.

Wat betreft de advocaten hebben 7 advocaten gereageerd op het verzoek om schriftelijke feedback. Verder is feedback ontvangen van advocaten tijdens voornoemde spiegelbijeenkomst van 9 oktober 2025 (2 advocaten), evaluatiebijeenkomst van 20 november 2025 (4 advocaten⁵¹) en wat meer algemene feedback tijdens de bijeenkomst van 18 december 2025.

Van de IND is zoals gezegd feedback ontvangen tijdens de bijeenkomst van 20 november 2025.

Van de tijdens de pilot ingeschakelde tolk is schriftelijke feedback ontvangen.

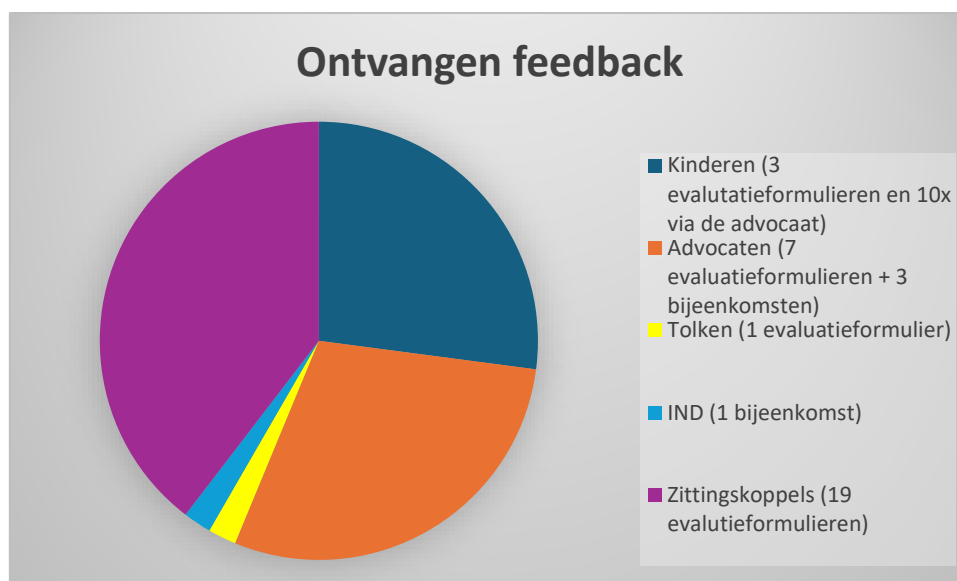
Tot slot hebben 19 zittingskoppels het evaluatieformulier ingevuld. Daarnaast ontving de werkgroep ook tijdens de pilot op ad hoc-basis feedback van aan de pilot deelnemende collega's.

⁴⁸ Dit is de bijlage bij de herstelverzuimbrieff waarop de advocaat kan aangeven of een kind in de zaak betrokken is.

⁴⁹ Zie ook Hoofdstuk 1.2. In de maanden juli - november 2025 heeft de administratie in 1.804 zaken de aparte bijlage meegestuurd. Dat is 1.804 x 2 minuten = 60,07 uur. Gedeeld door 5 maanden is dat 12 uur per maand.

⁵⁰ Zie bijlage 4 voor de betreffende evaluatieformulieren.

⁵¹ Een van de advocaten had ook feedback gegeven via het evaluatieformulier.

Grafiek: ontvangen feedback uitgesplitst per procesdeelnemer

De bevindingen van de procesdeelnemers zullen worden besproken aan de hand van de door de werkgroep vooraf opgestelde doelen:

- Het kindvriendelijk informeren van het kind
- Het kindvriendelijk horen van het kind
- Het kindvriendelijk terugkoppelen van de beslissing aan het kind

Daarnaast zal in dit hoofdstuk worden ingegaan wat de werkwijze in de praktijk betekent voor de professionele procesdeelnemers:

- De advocatuur
- De IND
- De tolk
- De administratie
- Het zittingskoppel

2.1. Het kindvriendelijk informeren van het kind

Het aantal kindgesprekken

Zoals in hoofdstuk 1 beschreven hebben gedurende de pilot in 49 van de 86 zaken kinderen aangegeven met de rechter te willen spreken. Daarnaast heeft 1 kind een brief gestuurd aan de rechter. Hieruit kan worden opgemaakt dat de informerende brief in uiteindelijk 58 % van de gevallen heeft geleid tot een door het kind gezette stap om zijn stem te laten horen. In dit opzicht is het doel geslaagd te noemen. Deze conclusie dient wel van één kanttekening te worden voorzien gelet op de ervaring in één van de zaken. Tijdens het gesprek met de kinderen in die zaak werd het de zittingscombinatie duidelijk dat de kinderen pas een dag vòòr het kindgesprek van hun ouder te horen hadden gekregen dat zij een kindgesprek met de rechter zouden hebben. In deze zaak was de informerende brief dus niet aan de kinderen gegeven en kan niet worden gezegd dat de kinderen op basis van de brief uit eigen beweging voor het gesprek hebben gekozen.

Is het informeren ook kindvriendelijk ervaren?

Twee kinderen hebben via het evaluatieformulier gereageerd op de vraag over de wijze van informeren⁵² en van drie kinderen hebben we schriftelijke informatie via de advocaat gekregen.

De ontvangen reacties zijn als volgt te rubriceren⁵³:

- 'De brief vond ik zelf goed en duidelijk geschreven. Ik had geen hulp nodig om mij uit te leggen waarom ik de brief kreeg.' (K)
- 'Ik vroeg me moeder en zij had het beter uitgelegt aan mij. Ik wist niet wat ze aan mij zouden vragen.' (K)
- 'Een extra toelichting van mijn kant was zeker nodig.' (A)
- 'Er was een extra toelichting nodig omdat het het kind en de ouder niet direct duidelijk was waar het gesprek over zou gaan.' (A)
- 'Nadere uitleg van mijn kant was absoluut nodig. Beide ouders hadden veel moeite om de belangrijkste aspecten aan hun kind uit te leggen.' (A)

Tijdens de evaluatiebijeenkomst op 20 november 2025 hebben de aanwezige advocaten teruggekoppeld dat zij kort na het doorsturen van de informerende brief een telefoontje van de ouder(s) kregen met vragen over de bedoeling van het kindgesprek, op wat voor wijze het gesprek zou plaatsvinden en/of wie er bij het kindgesprek aanwezig (kunnen) zijn. Eén van de advocaten gaf verder aan dat een kind uit eigen beweging om een onderhoud met de advocaat had gevraagd. Het kind wilde zich goed voorbereiden op het gesprek. Een andere advocaat gaf aan met twee kinderen samen het voorlichtingsfilmpje te hebben bekeken en dat het voor de kinderen vervolgens duidelijk was.⁵⁴ Het filmpje was instructief. Het geluid was daarentegen wel slecht te horen. Weer een andere advocaat gaf aan dat het voor het kind niet duidelijk was wat werd verwacht. Hij was erg zenuwachtig voor het gesprek en wist niet hoe het zou gaan. De advocaat vond dit logisch omdat de rechtbank ook onbekend terrein is voor het kind.

De werkgroep realiseert zich dat zij over te weinig feedback beschikt om te kunnen zeggen of het is gelukt om het kind op een *kindvriendelijke* wijze te informeren over het recht om de rechter te spreken. Daarbij speelt ook een rol dat het voorlichtingsfilmpje pas in augustus 2025 beschikbaar was en veel kinderen het voorlichtingsfilmpje dus niet hebben kunnen zien.

Wel is uit de feedback duidelijk geworden dat de informerende brief bij kind en ouders nog veel (vervolg)vragen oproept. Tijdens de evaluatiebijeenkomst van 20 november 2025 werd vanuit de advocaten de suggestie gedaan om een aparte bijlage voor de ouder(s) te maken. Dit zou aan de informatiebehoefte van de ouders tegemoet kunnen komen waardoor zij hun kind beter zouden kunnen informeren en/of adviseren. Zo'n bijlage zou mogelijk tevens de advocatuur kunnen ontlasten met genoemde telefoontjes van ouder(s). Voordeel van een aparte bijlage is ook dat ouder(s) op het hart kan worden gedrukt dat de keuze aan het kind is en niet primair aan de ouder(s)⁵⁵, als ook dat de keuze om wel of niet een kindgesprek te voeren geen invloed heeft op de uitkomst van de zaak. De werkgroep omarmt het voorstel van een aparte bijlage voor ouder(s)/verzorger(s).

De werkgroep ziet in de ontvangen feedback verder aanleiding om zich te buigen over de vraag of het kind tegemoet kan worden gekomen in de wens om meer expliciet te krijgen wat hij van het gesprek

⁵² De QR-code naar het voorlichtingsfilmpje was nog niet beschikbaar op het moment dat deze twee kinderen de informerende brief kregen.

⁵³ Indien de feedback rechtstreeks van het kind afkomstig is, dan wordt dit aangegeven met een K. Indien de feedback via de advocaat is verkregen dan staat er een A.

⁵⁴ Dit betreft één zaak.

⁵⁵ Zie het voorbeeld van de kinderen die een dag voor het kindgesprek van hun ouder hoorden dat ze op kindgesprek zouden gaan.

kan verwachten. Daarbij zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan het formuleren van een aantal standaardvragen. De werkgroep wil de vraag naar haalbaarheid, wenselijkheid en te verwachten effectiviteit daarvan ook met deskundigen bespreken.

Conclusie

Gelet op de hoeveelheid kindgesprekken die tijdens de pilot zijn verzocht, is de pilot geslaagd wat betreft het informeren van het kind over zijn recht om zijn stem bij de rechter te laten horen.

Alhoewel de informerende brief is gebaseerd op brieven die Team Familie & Jeugd gebruikt en is gecheckt door een deskundige, kan de werkgroep uit de ontvangen reacties op dit moment nog niet opmaken of het informeren ook op een voldoende *kindvriendelijke* wijze gebeurt. De ontvangen feedback is daartoe eenvoudigweg onvoldoende. Uit de feedback leidt de werkgroep wel af dat de informerende brief (vervolg)vragen oproept. Zoals een van de responderende advocaten opmerkte, zal er altijd een vorm van onzekerheid bij het kind zijn als het instemt met een kindgesprek, gewoon omdat het voor het kind letterlijk en figuurlijk onbekend terrein is waarop het zich zal gaan begeven. Dat is niet te voorkomen. Wel kan de rechtbank proberen om proactief aan een aantal (vervolg)vragen tegemoet te komen door een begeleidende brief ten behoeve van de ouder(s)/opvoeder(s) bij de informerende brief te voegen.

De werkgroep beveelt voorts nader onderzoek aan, bij voorkeur via een universiteit, zodat kan worden gezien op wat voor wijze verder tegemoet kan worden gekomen aan kindvriendelijkheid in de informatievoorziening. Eén van de vragen die daarbij een rol speelt is of, en zo ja, op wat voor wijze het kind geholpen kan worden met zich een betere voorstelling te maken van de te verwachten vragen.

2.2. Het kindvriendelijk horen van het kind

Tien kinderen hebben direct dan wel via de advocaat gereageerd op de vraag over het kindgesprek. Deze reacties zijn als volgt te rubriceren:

- 'Ik was in het begin angstig, maar toen ik daar aankwam, werd ik kalm. Het ging juist heel goed.' (K)
- 'Het gesprek ging goed.' (K, driemaal)
- 'Ik kon de vragen goed begrijpen. Ik had alles gezegd wat in me hart was.' (K)
- 'De vragen waren duidelijk. Ik kon alles vertellen aan de rechter.' (K)
'Ik had veel vragen verwacht die moeilijk of diep waren. Ik kon de vragen goed begrijpen. Ik heb alles kunnen vertellen wat ik graag wilde vertellen.' (K)
- 'Het kind vond het gesprek fijn, hij vond de rechter en griffier aardig en hij vond het een mooie ruimte. De vragen maakten hem wel emotioneel, maar hij schaamde zich niet om een traantje te laten.' (A)
- 'Ik vond de sfeer en de introductie van het gesprek fijn. En dat ik werd opgehaald door de rechter.' (K)
- 'Het kind vond het gesprek met de rechter en de ruimte waar het werd gehouden fijn.' (A)
- 'Het kind vond het gesprek erg fijn, vooral omdat haar mening ook op de zitting ter sprake kwam. Dat voelde echt als erkenning van haar bestaan en rechten.' (A)
- 'Ze was echt lief en stelde goede vragen.' (K)
- 'De rechter was lief en respectvol.' (K)

- 'Ik vond de rechter een leuke vrouw. Ze was aardig, rustig en begrijpelijk.' (K)
- 'Van moeder hoorde ik achteraf dat hij die ochtend erg zenuwachtig was, omdat hij niet wist hoe alles zou gaan. Het gesprek ging veel beter dan verwacht / gevreesd. Jullie benadering, kleding en ruimte stelden hem gerust (dit heb ik van de moeder gehoord, niet van hemzelf).' (A)
- 'De kamer vond ik mooi.' (K).
- 'De kamer vond ik normaal en mooi.' (K)
- 'De kamer was prima en gezellig.' (K)
- 'Het kind heeft eindelijk het gevoel te worden gehoord. Het kind heeft van het gesprek met de rechter ook een beter begrip van de zaak gekregen.' (A)
- 'Het kind voelt zich gezien.' (A)
- 'Het gesprek gaf het kind een boost. Ouders vonden het spannend, maar waren blij dat hij zijn moment heeft kunnen krijgen, zeker toen ze zagen hoe goed het hem had gedaan.' (A)
- 'Afzonderlijk horen van de kinderen was goed, het geeft het kind meer ruimte om zijn eigen verhaal te vertellen.' (A)

De ervaringen van de zittingskoppels laten het volgende beeld zien wat betreft het verloop van de kindgesprekken⁵⁶:

De algemene indruk die de zittingskoppels van de kinderen kregen is dat het merendeel aan het begin zenuwachtig was en dat dit gedurende het gesprek vaak minder werd. De kinderen wisten doorgaans goed te vertellen wat zij ervan vonden en leken aan het eind van het gesprek blij met het gesprek en tevreden over de samen met de rechter gemaakte samenvatting van het gesprek ten behoeve van de terugkoppeling aan de procesdeelnemers. Een aantal kinderen voelde vervolgens, anders dan ze zich aanvankelijk hadden voorgenomen, niet meer de behoefte om aanwezig te zijn bij de aansluitende zitting. In een aantal gevallen heeft het door het zittingskoppel meegebrachte vel met emoticons het kind zichtbaar geholpen bij het geven van woorden aan de gevoelens van het kind.⁵⁷ Ook waren de in gespreksruimte 1.1 aanwezige tekenspullen en speelgoed soms behulpzaam.⁵⁸ Zo ging een kind tijdens zijn verhaal aan de slag met een frommelding. Een ander kind maakte een tekening terwijl hij aan het vertellen was.

In één zaak had de advocaat aangegeven dat het kind zijn stem graag op de zitting wilde laten horen, ten overstaan van alle procesdeelnemers. De zittingscombinatie merkte spanning bij het kind. Deze spanning ging niet weg en het kind klapte als het ware dicht. Het gesprek was daardoor kort. Het kind ontspande zichtbaar toen het achterin de zaal kon gaan zitten. Ook het online kindgesprek tijdens de zitting verliep stroef. Deze ervaringen bevestigen de werkgroep in het grote belang om een

⁵⁶ Dit betreft indrukken die het zittingskoppel van het kind kort voorafgaand, tijdens en direct na het kindgesprek kreeg.

⁵⁷ De zittingskoppels hebben daarnaast aangegeven veel te hebben gehad aan de voorafgaand aan de pilot door Annelies Hendriks gegeven cursus 'Horen kinderen in het bestuursrecht' en het door Annelies Hendriks opgestelde document 'Informatief gesprek met kinderen in het vreemdelingenrecht' met allerlei tips en tricks ten behoeve van (de voorbereiding van) het kindgesprek.

⁵⁸ Zie ook noot 34.

kindgesprek op een zo kindvriendelijk mogelijk manier – in een overzichtelijke, uitnodigende ruimte, zonder veel volwassenen – te laten plaatsvinden.

De tolk heeft aangegeven dat ondanks dat het gesprek in de rechtbank was, het leek alsof er ‘in een kamer echt met elkaar werd gesproken’. De tolk had de indruk dat de twee kinderen het fijn vonden om op deze manier met de rechter te praten.

Intermezzo: waarheidsvinding tijdens het kindgesprek?

Zowel sommige advocaten als de IND hebben aangegeven bezorgd te zijn dat het kindgesprek gebruikt kan worden als waarheidsvinding. Het kind kan daardoor belast worden, zeker als het kind informatie geeft die de zaak van de procederende vreemdeling zwakker kan maken. Het kind kan daar schuldgevoelens over ontwikkelen. Ook kan het kindgesprek een momentopname zijn, die de werkelijkheid niet goed reflecteert. Een advocaat gaf daarbij als hypothetisch voorbeeld dat het kind bij de rechter aangeeft niets aan papa te hebben omdat hij op dat moment boos is op zijn vader omdat deze de laatste keer niet bij voetbal kwam kijken. De IND gaf aan dat een procesvertegenwoordiger uit het verslag van het kindgesprek de indruk had gekregen dat er actief feiten waren vergaard. Het kindgesprek zou dan ook meer om het vragen naar de mening van het kind moeten gaan, dan om het stellen van feitelijke vragen aan het kind. Artikel 3:2 Awb en artikel 12 IVRK gaan volgens de IND dan door elkaar lopen. Door één advocaat werd verder aangegeven dat als kinderen ook in asielzaken op kindgesprek kunnen komen, het gesprek lastig kan zijn omdat het dan over de geloofwaardigheid van het asielrelaas kan gaan. Andere advocaten gaven aan dat het onvermijdelijk is dat kinderen informatie geven en de rechter daar dan op doorvraagt. De rechter moet de belangen van de kinderen immers helder zien te krijgen.

De werkgroep hecht er waarde aan om op de hierboven genoemde zorgen te reageren. De werkgroep begrijpt deze zorgen. De aan de pilot deelnemende rechters en gerechtsjuristen hebben voorafgaand aan en gedurende de pilot ook regelmatig met elkaar gesproken over het doel van het kindgesprek en het tijdens het kindgesprek daarbij ontvangen van feitelijke en/of relevante informatie. Want hoe ver vraag je bijvoorbeeld door? En wat doe je als het kind helemaal niets zegt? In deze onderlinge gesprekken komt steeds weer terug dat de insteek van het kindgesprek is, en blijft, conform de opdracht van artikel 12 IVRK: het kind de ruimte geven om te zeggen wat hij van belang vindt over de gevolgen van het voorliggende besluit. De rechter steekt dit in met open vragen, gericht op de zienswijze van het kind, bijvoorbeeld: ‘wat wil je me als eerste vertellen?’ of ‘de IND vindt dat jouw vader naar Pakistan moet verhuizen, hoe is dat voor jou?’. Indien het kind een antwoord geeft dat om verheldering vraagt, dan zal de rechter doorvragen, zodat duidelijk wordt wat de stem van het kind is.

Tijdens een gesprek met het kind kan het dus gebeuren dat het kind informatie geeft dat het dossier aanvult of dat schuurt met (delen van) het dossier. Dat is niet te voorkomen. En dat is overigens ook niet het doel van artikel 12 IVRK. De rechter houdt tijdens het kindgesprek wel zoveel als mogelijk het belang van het kind in meer algemene zin in de gaten. Een rechter zal dan ook niet uit eigen beweging het kindgesprek gebruiken om zaken uit het dossier opgehelderd te krijgen of te verifiëren.

Gedurende de pilot is het ook voorgekomen dat het kind in het gesprek nieuwe informatie heeft gegeven en dat deze informatie in samenspraak met het kind met de procespartijen is gedeeld. Mocht daartoe aanleiding zijn, dan kan tot een schorsing van de behandeling worden overgegaan zodat partijen daar op een later tijdstip nog op kunnen reageren. Ook kan het gebeuren dat de IND in hetgeen het kind heeft verteld aanleiding ziet om nader onderzoek te doen. Tijdens de pilot is het

overigens niet voorgekomen dat het kind informatie aan de rechter heeft gegeven die, alhoewel van belang voor de beslissing, niet aan de procespartijen mocht worden doorgegeven.⁵⁹

Conclusie

Een kwart van de kinderen heeft, al dan niet via de advocaat, gereageerd op de uitvraag over het kindgesprek. Uit deze feedback leidt de werkgroep af dat het doel van het gesprek, het kind op een kindvriendelijke wijze de gelegenheid geven zijn stem te laten horen, lijkt te zijn geslaagd. De rechter weet het kind op zijn gemak te stellen, de gespreksruimte wordt mooi gevonden, de vragen zijn voor het kind duidelijk en het kind geeft aan alles te kunnen vertellen. Advocaten geven daarnaast aan dat het kindgesprek het kind ook vooruit kan helpen. Het kind voelt zich gehoord, krijgt een beter begrip van de zaak en in één geval zelfs een boost van het gesprek.

Omdat driekwart van de kinderen niet heeft gereageerd, valt niet uit te sluiten dat er ook kinderen zijn die het gesprek als minder prettig hebben ervaren. Zo ja, dan is de vraag waar dat dan aan zou liggen. De werkgroep beveelt daarom ook op dit punt nader (wetenschappelijk) onderzoek aan, bij voorkeur via een universiteit, opdat kan worden gezien of de kindvriendelijkheid van het kindgesprek kan, dan wel moet, worden verbeterd.

2.3. Het kindvriendelijk terugkoppelen van de beslissing aan het kind

De werkgroep heeft geen directe feedback van een kind gekregen over de vraag hoe het kind de aparte terugkoppeling van de beslissing aan het kind heeft ervaren. De reden hierachter is dat de werkgroep er voor had gekozen om het kind na het kindgesprek om feedback te vragen. Het leek de werkgroep zuiverder om dit direct na het kindgesprek te doen in plaats van tijdens de terugkoppeling van de uitspraak. Het kind zou door de uitspraak, gegrond of ongegrond, immers beïnvloed kunnen worden. Daarnaast zit er altijd een periode tussen het kindgesprek en de uitspraak. Tijdsverloop kan de herinnering aan de ervaringen met en rondom het kindgesprek ook (onbewust) beïnvloeden.

Wel is van zes advocaten informatie over de terugkoppeling ontvangen. Eén advocaat heeft geschreven dat het kind de aparte terugkoppeling duidelijk vond en de uitleg begreep. Een andere advocaat vond de terugkoppeling goed verwoord en begrijpelijk. Ook de kinderen vonden het duidelijk, alhoewel ze wel moesten zuchten omdat het nu dus weer langer zou gaan duren.⁶⁰ Een derde advocaat gaf aan dat de moeder van het kind de terugkoppeling voor het kind had samengevat en daarbij de aparte brief aan het kind niet had gegeven. De advocaat weet niet hoe het kind de samenvatting van de moeder heeft ervaren. Een vierde advocaat gaf aan dat het kind blij was met de uitspraak en dat de brief duidelijk was om de uitspraak uit te leggen. Twee andere advocaten gaven aan dat het kind de speciaal aan hen gerichte terugkoppeling fijn had gevonden.

Een advocaat gaf nog aan dat de rechtbank met een aparte terugkoppeling aan het kind een extra verantwoordelijkheid op zijn schouders heeft genomen, ook omdat de terugkoppeling juridisch wel juist moet zijn.

⁵⁹ Indien dit wel het geval zou zijn dan maken de rechter en het kind een samenvatting van het deel van het gesprek dat wel aan de procespartijen mag worden doorverteld en onttrekt de rechter zich vervolgens van de zaak. Een andere rechter zal de verdere behandeling van de zaak op zich nemen.

⁶⁰ In die zaak is het beroep gegrond verklaard en dient de IND een nieuw besluit te nemen.

Tijdens de evaluatiebijeenkomst van 20 november 2025 heeft de IND aangegeven het te waarderen dat bij een ongegrondverklaring van het beroep het zittingskoppel aan het kind heeft geschreven dat deze uitkomst niet de schuld van het kind is. De aanwezige advocaten beaamden dit. Verder gaf de IND aan te waken voor het wekken van hoop in de terugkoppeling, zoals het aangeven dat de rechter voor het kind hoopt dat hij met zijn in Nederland verblijvende vader meer contact zal hebben.

Conclusie

De werkgroep hoopt met de wijze waarop zij gedurende de pilot met een aparte brief de uitspraak aan het kind heeft meegedeeld, te voldoen aan een kindvriendelijke terugkoppeling van de uitspraak en wat de rechter met de stem van het kind heeft gedaan. De ontvangen feedback lijkt dit te bevestigen, maar is gelet op de omvang van de verkregen feedback in de ogen van de werkgroep onvoldoende om dit met zekerheid te kunnen zeggen.

De werkgroep beveelt daarom ook op dit vlak nader onderzoek aan, bij voorkeur via een universiteit, zodat kan worden gezien of de wijze waarop de rechtbank de beslissing aan het kind terugkoppelt voldoende kindvriendelijk is en/of deze aanpassing dan wel verdere verbetering behoeft.

2.4. Wat betekent het horen van het kind voor de advocatuur?

De feedback van de advocatuur laat het volgende beeld zien.

Ten aanzien de pilot in zijn algemeenheid

Uit de ontvangen informatie leidt de werkgroep af dat de pilot als positief wordt ervaren. Hieronder een verkorte weergave van de schriftelijk ontvangen feedback:

- 'Cliënten voelen zich gezien en gehoord.'
- 'Ik ben er erg blij mee.'
- 'Ik juich de pilot toe, kinderen krijgen daadwerkelijk een stem. Ik ben ervan overtuigd dat daardoor meer rekening wordt gehouden met hun belangen, zoals voorgeschreven in artikel 3 IVRK. Ga door met het horen in alle zaken waarbij kinderen betrokken zijn.'
- 'Ik vond het erg nuttig in mijn zaak om de minderjarige te horen en het was erg indrukwekkend.'
- 'Ik hoop van harte op grote schaal navolging, dus niet alleen bij deze vreemdelingenkamer van de rechtbank Den Haag maar ook bij alle andere. De rechtspraak van beide Europese hoven maakt dit al jaren nodig. Als familierecht advocaat vind ik het moeilijk te verteren dat al jaren zo anders met belanghebbende kinderen wordt omgegaan in het vreemdelingenrecht.'
- 'Mijn ervaring is dat er door alle partijen positief op werd gereageerd.'
- 'Wel kan ik zeggen dat wat mij betreft het horen van minderjarigen zeker door moet gaan, niet alleen vanwege supranationale jurisprudentie, maar omdat het een verademing is. De gezinnen waar het om gaat, de kinderen voorop, die hebben eindelijk het gevoel dat ze worden gehoord. Ook kreeg ik de stellige indruk dat de rechter in de zaak waarbij ik de advocaat was, meer nog dan voorheen de gevolgen zag van papieren regels voor echte kinderen. Nu was deze rechter in die zaak empathisch al helemaal in orde, maar voor sommige rechters zal het nieuwe inzichten geven.'

Het werkproces en de rol van de advocatuur daarbij

Wat betreft het werkproces en de rol daarbij van de advocatuur heeft de werkgroep de volgende informatie ontvangen.

Ten aanzien van het filteren van de zaken

Tijdens de evaluatiebijeenkomst van 20 november 2025 gaven de aanwezige advocaten aan het prima te vinden om desgevraagd op een aparte bijlage⁶¹ in te moeten vullen of er kinderen bij de zaak betrokken zijn, en als ja, hoe de kinderen heten, wanneer ze geboren zijn en welke taal ze spreken. De advocaten gaven als suggestie mee om dit al op het niveau van het CIV uit te vragen. Dan hoeven de rechtbanken dit niet alsnog te doen.

Ten aanzien van de aan het kind gestuurde informerende en uitnodigende brieven

De informerende brief zorgt in de praktijk voor telefoontjes van ouder(s)/verzorger(s) met vragen waarom de brief wordt gestuurd, wat de waarde van een kindgesprek is, hoe het gesprek plaatsvindt, of het kind moet komen, wat de consequenties zijn als het kind niet komt, etc. Soms vraagt een kind om nadere informatie. Het beantwoorden van al deze vragen kost de advocatuur (veel) tijd. En soms heeft de advocaat ook niet de juiste antwoorden, bijvoorbeeld over welke vragen het kind kan verwachten.

In sommige zaken hebben de ouders geen contact met elkaar en moet de advocaat aan beide ouders uitleg geven. Indien ouders verstandelijk beperkt zijn kost het extra moeite om de belangrijkste aspecten uit te leggen.

Eén advocaat gaf aan dat het helpt om te kunnen verwijzen naar het feit dat de rechtbank het kind de gelegenheid wil geven zijn stem te laten horen en dat het aanbod dus niet van de advocaat komt.⁶²

De advocaten sturen de informerende brief naar de ouder(s) met gezag. De advocaten weten niet of de ouder(s) de brief vervolgens ook daadwerkelijk aan het kind geeft/geven.

De uitnodigingsbrief voor het kindgesprek wordt niet altijd ontvangen en in één geval is er een normale uitnodiging naar het kind uitgegaan.⁶³ Daar begreep het kind niets van. Ook is het voorgekomen dat de QR-code ten behoeve van het voorlichtingsfilmpje op de achterzijde van de brief terecht was gekomen. Daardoor was deze niet goed vindbaar.⁶⁴

Ten aanzien van het kindgesprek

De advocaten hebben geen rol tijdens het kindgesprek. Wel zijn zij een 'doorgeefluik' ten behoeve van het inplannen van het kindgesprek. Ook ligt bij hen de taak om daarvoor eventueel een tolk te reserveren. De tijdens de evaluatiebijeenkomst van 20 november 2025 geraadpleegde advocaten

⁶¹ Deze wordt door de rechtbank gelijktijdig met het herstelverzuim aan de advocaat gezonden.

⁶² Het betrof in dit geval een situatie waarin de ouders gescheiden zijn en niet op goede voet met elkaar omgaan.

⁶³ Navraag bij de administratie heeft geleerd dat in een aantal zaken bij vergissing geen uitnodigende brief is verstuurd en in één geval de standaard, en daarmee niet de op het kind toegesneden, uitnodigingsbrief is gestuurd.

⁶⁴ De administratie van de rechtbank is zich hier inmiddels van bewust en let hier bij het doen uitgaan van de brief op.

gaven aan het logisch te vinden dat deze taken, net zoals het doorsturen van de aan het kind gerichte brieven, bij hen worden belegd.

De advocaten vinden het prettig om het verslag van het kindgesprek⁶⁵ voorafgaand aan de zitting te ontvangen. Een aantal advocaten gaf aan het kindgesprek het liefst een dag voor de zitting te zien, zodat zij, maar ook de IND, tijd hebben om te kijken wat de stem van het kind voor de zaak betekent.

Sommige advocaten gaven terug dat indien het kindgesprek direct voorafgaand aan de zitting is gepland, het goed is een pauze in te lassen tussen het gesprek en de daaropvolgende zitting. Het kindgesprek is voor het kind emotioneel en het is goed om het kind, en soms ook de ouders, dan (samen) de tijd te geven om weer even te landen. Ook dat is een reden voor de advocaten om voorkeur te geven aan een kindgesprek op een andere dag dan de zitting.

Verder is teruggegeven dat er erg veel tijd kan zitten tussen het ontvangen van de informerende brief en het daadwerkelijke kindgesprek. Voorgekomen is een periode van ongeveer zes maanden en dat is voor het kind veel te lang.⁶⁶

Een advocaat merkte nog op dat het voor de moeder lastig was geweest om voor het kind vrij van school te krijgen in verband met de leerplicht.⁶⁷

Ten aanzien van de extra werkdruk

De geraadpleegde advocaten geven terug dat de hierboven genoemde activiteiten over het algemeen niet veel tijd vragen van de advocatuur. Dit is wel het geval indien ouders en/of het kind nadere vragen hebben over het kindgesprek. Met een aan de ouder(s) gerichte aparte brief zou hier deels aan tegemoet gekomen kunnen worden.

Een advocaat gaf aan in een zaak veel onvoorziene extra werkzaamheden te hebben gehad, maar dit er ook voor over te hebben. Het betrof verstandelijke beperkte ouders en een verstandelijk beperkt kind. Er was veel uitleg en begeleiding nodig in deze zaak. Als dit structureel is, dan is het voor de advocaat niet te doen zonder extra toeslag op de toevoeging. In deze zaak had de advocaat bovendien het kind moeten begeleiden naar de rechtbank t.b.v. het kindgesprek. Een andere advocaat gaf aan dat het 'in wezen een extra zitting [is] die je met cliënte voorbereid, en een hoop extra correspondentie'.

De werkgroep kan zich voorstellen dat bovengenoemde geluiden aanleiding zijn om binnen de beroepsgroep nader te onderzoeken hoeveel tijd een advocaat gemiddeld kwijt is aan (het begeleiden van) het kindgesprek, en afhankelijk van de uitkomst passende actie te ondernemen.

⁶⁵ Dit is de aan de procespartijen terug te koppelen samenvatting die de rechter samen met het kind is overeengekomen.

⁶⁶ De werkgroep realiseert zich dat dit onwenselijk is en heeft de werkprocedure inmiddels aangepast zodat er tussen het ontvangen van de informerende brief en het kindgesprek maximaal drie maanden zitten.

⁶⁷ In de pilot wordt gebruik gemaakt van een aan het kind gerichte uitnodiging voor het kindgesprek, met datum en tijdstip. Normaliter is een dergelijke uitnodiging van de rechtbank voor een school voldoende om vrij te geven.

2.5. Wat betekent het horen van het kind voor de IND?

Bij sommige zaken bleek de procesvertegenwoordiger vooraf niet op de hoogte dat er op de zitting een kindzaak stond. De procesvertegenwoordiger werd daardoor overvallen dat er diezelfde ochtend of kort voorafgaand aan de zitting een kindgesprek had plaatsgevonden. De betreffende procesvertegenwoordigers stelden zich in zo'n geval gelukkig steeds constructief op waardoor de zitting doorgang kon vinden.⁶⁸

De IND heeft verder aangegeven het verslag van het kindgesprek graag voorafgaand aan de zitting te ontvangen. Dan kan de procesvertegenwoordiger nog bekijken of de stem van het kind gevolgen heeft voor het bestreden besluit.

De IND heeft verder een aantal zorgen geuit die gaan over het welzijn van het kind. Een grote zorg is het kindgesprek zelf. Het kind kan bijvoorbeeld worden ingezet door de vreemdeling om iets te zeggen wat het kind misschien niet wil, het kind kan druk voelen om het goed te doen, het kind kan informatie geven die de vreemdeling juist niet helpt waardoor het kind schuldgevoelens kan ontwikkelen, etc. De rechtbank zou het kindgesprek daarom moeten beperken tot enkel luisteren naar de mening van het kind en geen vragen stellen over de feiten. In één geval kreeg een procesvertegenwoordiger de indruk dat de rechter actief vragen had gesteld over de feiten.⁶⁹

Ook uit de IND de zorg dat bij een kind verwachtingen kunnen ontstaan die misschien niet gerealiseerd kunnen worden. De IND vindt het verder goed om te zien dat de rechtbank bij een ongegrondverklaring aangeeft dat dit niet de schuld is van het kind en de beslissing ook niet het gevolg is van hetgeen het kind heeft verteld.

2.6. Wat betekent het horen van het kind voor de tolk?

Het tolken bij een kindgesprek betekent voor een tolk extra voorwerk. Een kindgesprek kent een andere dynamiek dan een gesprek tussen volwassenen. Om de tolk daarbij te helpen is een cursus opgesteld welke via het tolkenbureau AVB auditief is te beluisteren. Daarnaast heeft de werkgroep een informatiesheet met tips en tricks voor de tolk opgesteld. Op de informatiesheet staat onder andere dat de tolk en de rechter kort voor het kindgesprek contact hebben over de gang van zaken rondom en tijdens het kindgesprek (bijvoorbeeld hoe het kind wordt opgehaald, hoe het gesprek verloopt, hoe het kind wordt teruggebracht).

Daarnaast dient de tolk affiniteit te hebben met kinderen. De tolk is medeverantwoordelijk voor het creëren van een sfeer waarin het kind zich prettig en uitgenodigd voelt om zijn stem te laten horen.

Gedurende de pilot is er één keer gebruik gemaakt van een tolk. In de andere zaken bleek geen tolk nodig omdat het kind het Nederlands als moedertaal, vloeiend dan wel zeer goed beheerste.

Het contact tussen de tolk en de rechter kort voor het kindgesprek werd door de tolk als waardevol gezien.

⁶⁸ De werkgroep heeft het werkproces inmiddels aangepast zodat de procesvertegenwoordiger op de hoogte zal zijn van het feit dat een kindgesprek gepland staat.

⁶⁹ Zie ook hierboven onder Hoofdstuk 2.2 'intermezzo: het kindgesprek en waarheidsvinding'.

2.7. Wat betekent het horen van het kind voor de administratie?

Het werkproces kent een aantal extra handelingen toe aan de administratie: het versturen van de aparte bijlage bij de herstelverzuimbrief, het versturen van de informerende brief, het verwerken van de respons, het inplannen van het kindgesprek, het versturen van de aparte uitnodiging (met in de aanhef het verwerken van de voornaam van het kind) en het versturen van bijlage bij de uitspraak waar de kindvriendelijke terugkoppeling in staat vermeld. Al deze handelingen kosten tijd.

Met deze extra werkzaamheden, bij elkaar 30 á 35 minuten per kindzaak en daarnaast 12 uur per maand voor het bijvoegen van de aparte bijlage in iedere beroepszaak, dient bij de formatie van de administratie rekening te worden gehouden.

2.8. Wat betekent het horen van het kind voor het zittingskoppel?

Ten aanzien van het kindgesprek

Uit de van de zittingskoppels ontvangen evaluatieformulieren valt allereerst op te merken dat het kindgesprek als waardevolle toevoeging wordt gezien. Het geeft voldoening om een kind een stem te kunnen geven in een zaak waarvan de uitkomst het kind raakt. Ook ontstaat door het kindgesprek een beter beeld van de zaak en geeft het de zaak meer diepte.

Zittingskoppels merken op veel te hebben gehad aan de cursus van Annelies Hendriks en de informatie die ziet op (de voorbereiding van) het kindgesprek, zoals het document van Annelies Hendriks waarin voorbeelden worden gegeven van de structuur van en mogelijke vragen tijdens een kindgesprek.

Verder valt op dat het de deelnemende rechters grotendeels is gelukt om goed in contact te komen met het kind. Bij jongere kinderen of kinderen met een lager IQ heeft het geholpen om gebruik te maken van een papier met emoticons voor verschillende emoties om het kind op weg te helpen. Ook hielp in sommige gevallen het speelgoed en tekenmateriaal in gespreksruimte 1.1 om het kind zijn verhaal te laten vertellen.

Er waren twee zaken waarin het contact moeizamer verliep. In die zaken zijn de kinderen niet apart gehoord, maar op de kindzitting in aanwezigheid van alle partijen.

Sommige zittingskoppels vinden het ophalen van de kinderen en het daarbij informeel treffen van de advocaat en familie ongemakkelijk.

Ten aanzien van de werkbelasting

Hoewel uit de formulieren blijkt dat de meerwaarde wordt gezien van het kindgesprek, komt ook duidelijk naar voren dat het veel vraagt van het zittingskoppel. Een kindzaak wordt als relatief zwaar ervaren. Hierbij komen een aantal redenen vaker terug. Allereerst ziet dit op de zwaarte van de zaak. Het zijn vaak omvangrijke en/of ingewikkelde dossiers waar veel voorbereidingstijd en schrijfwerk in gaat zitten. Relatief vaak komt zo'n zaak qua omvang en ingewikkeldheid in de buurt van een MK-waardige zaak.⁷⁰ De zittingstijd van 45 minuten is sowieso veelal ontoereikend. Een tweede reden

⁷⁰ Indien een zaak qua omvang en/of zwaarte op het grensgebied van MK-EK balanceert dan heeft het de voorkeur om de zaak op een MK te zetten, dan wel, indien deze al op een EK is ingepland, naar een MK te verwijzen. Het kindgesprek vindt dan plaats tussen het kind, de gerechtsjurist en een van de drie rechters.

waarom een kindzaak als relatief zwaar wordt ervaren is dat je de hele dag bezig bent met de zitting. Het kindgesprek vindt vaak in de ochtend plaats en de kindzitting in de middag. Een aantal rechters en gerechtsjuristen gaf aan dat de tijd tussen deze twee momenten min of meer verloren tijd is omdat je in je hoofd en/of hart toch met de zaak bezig bent. Een derde reden waarom een kindzaak als zwaar wordt ervaren is dat het kindgesprek als emotioneel belastend kan worden ervaren. Het kind komt dichtbij en daarmee ontstaat een gevoel van verantwoordelijkheid naar het kind.

Daarnaast kost een kindzaak gewoon sowieso meer tijd dan een niet-kindzaak. De extra tijd zit in de voorbereiding van- en logistiek rondom het kindgesprek, het gesprek zelf, het aan procespartijen zenden van de samenvatting van het kindgesprek en het maken van de kindvriendelijke terugkoppeling van de beslissing aan het kind. Zie ook de bevindingen in Hoofdstuk 1.

De werkgroep vindt het dan ook belangrijk aandacht te vragen voor de extra belasting die een kindzitting voor het zittingskoppel met zich brengt. Deze aandacht is tweërlei: enerzijds ervoor zorg te dragen dat een kindzitting qua omvang, complexiteit en tijdsinvestering in balans blijft en anderzijds dat er aandacht is voor het emotionele aspect van het doen van een kindzaak. Naast de reeds door de rechtspraak aangeboden mogelijkheden als een gesprek met de bedrijfsarts/psycholoog, en bestaande collegiale mogelijkheden als intervisie, en het onderlinge gesprek zou gedacht kunnen worden aan het aanbieden van een op de doelgroep toegespitste cursus in omgaan met zaken die je raken.

Ten aanzien van het werkproces

Naast de zwaarte van de zaken, werden ook veel opmerkingen gemaakt over de 'logistiek'. De receptie en bodes bleken vaak onvoldoende op de hoogte van de werkwijze. Kinderen waren soms 'zoek' of er werd niet doorgegeven dat een kind zich had gemeld. Hier is veel tijd in gaan zitten. Ook wordt opgemerkt dat de gerechtsjurist teveel als gastheer/gastvrouw moet optreden.⁷¹

Ook is vaker opgemerkt dat verschillende documenten met informatie over de pilot⁷² lastig terug te vinden waren en teveel verspreid stonden. Er is behoefte aan één makkelijk te vinden document waarin de belangrijkste zaken ten aanzien van het werkproces en het kindgesprek staan vermeld. Het voordeel daarvan is dat de zittingskoppels ook steeds dezelfde werkwijze aanhouden⁷³.

Ten aanzien van kindzaken na de pilot

Veel zittingskoppels geven terug het belangrijk te vinden om ruimte te maken om ervaringen met elkaar te delen, niet alleen over de inhoud van het gesprek maar ook over meer juridische zaken. Zittingskoppels lopen tegen vragen aan zoals: hoe ga je om met kinderen die weinig verklaren? Hoe ver ga je in het doorvragen (met name ook in Chavez-zaken)? Hoe neem je nieuwe relevante informatie mee in je beoordeling, met name in reguliere zaken waarin een ex tunc-toetsing geldt? Moeten we de kindvriendelijke terugkoppeling bij de uitspraak als een processtuk zien?

De werkgroep wil verder opmerken dat de aan de pilot deelnemende rechters en gerechtsjuristen zich steeds enthousiast hebben ingezet voor het laten slagen van een kindgesprek en de daaropvolgende kindzitting. Dit enthousiasme kreeg af en toe een (behoorlijke) deuk door de zwaarte

⁷¹ De werkgroep heeft de werkprocessen hier recent op aangepast waardoor deze logistieke problemen tot het verleden zouden moeten behoren.

⁷² Zoals het document van Annelies Hendriks over het kindgesprek, het werkproces rondom het kindgesprek etc. De werkgroep heeft de voor het zittingskoppel relevante informatie thans ondergebracht op de G-schijf en in het MKO-dossier Bestuur Horen kinderen in vreemdelingenzaken.

⁷³ Zie bijvoorbeeld Hoofdstuk 1.6 wat betreft het verschil in aanpak inzake het moment van het digitaal delen van het verslag van het kindgesprek met de andere procespartijen.

van een kindzaak – en soms twee kindzaken op 1 kindzitting – en/of het logistieke gedoe rondom een kindgesprek. De werkgroep hoopt met het nieuwe werkproces de logistieke kinderziektes eruit te hebben gehaald en hoopt dat met een evenwichtige verdeling van een kindzaak over een zitting aan de extra werkdruk voldoende tegemoet kan worden gekomen.

De werkgroep meent dat van een evenwichtige druk op de zitting kan worden gesproken indien de duur van het kindgesprek wordt meegenomen in de te appointeren zittingstijd.⁷⁴ Dit geldt dus ook indien het kindgesprek in de ochtend plaatsvindt en de zitting in de middag of op een andere dag. De keuze van het kind om in de ochtend of kort voor de zitting zelf gehoord te worden mag niet bepalend zijn voor de totale zittingsdruk. Verder beveelt de werkgroep aan om bij een kindzaak door de rechter te laten bepalen hoeveel zittingstijd nodig is, en dus niet langer met standaard 45 minuten zittingstijd te werken. Tot slot beveelt de werkgroep aan om in het vervolg niet maximaal twee, maar maximaal één 8 EVRM/Chavez Vilchez kindzaak op een zitting te plannen. De ervaring met de pilot heeft geleerd dat twee van dergelijke zaken, waarin de kinderen ook op kindgesprek komen, op zich al teveel is om van een evenwichtige zitting te kunnen spreken.

Tot slot wil de werkgroep op deze plek opmerken dat kindvriendelijke rechtspraak valt of staat met interesse in (de beleavingswereld van) het kind. Het kindgesprek is anders dan een zitting en vereist naast vaardigheden om met het kind in gesprek te komen ook een geïnteresseerde houding. Indien deze interesse er niet is, kan het kind zich onvoldoende uitgenodigd voelen om zijn stem te laten horen. Het heeft dan ook de voorkeur om kindzaken te laten behandelen door collega's die affiniteit hebben met de doelgroep.

Hoofdstuk 3 Conclusies en aanbevelingen

3.1. Conclusies

Ten aanzien van de cijfers

Uit de cijfers blijkt dat na ontvangst van de informatiebrief het kind in 57% van de zaken aangeeft op gesprek te willen komen. Dit betekent dat indien het kind op de hoogte is van de mogelijkheid om met de rechter te praten, hij daar in ruim de helft van de gevallen ook gebruik van maakt. Eén kind heeft besloten niet met de rechter te praten maar een brief aan de rechter te schrijven.

Uit de cijfers is verder gebleken dat wanneer de rechtbank de zaken filtert, het percentage kindzaken 12 keer groter is dan wanneer de advocaat op een aparte bijlage moet aangeven of een kind betrokken is. Nadere bewustwording en alertheid bij de advocatuur lijkt daarom geboden.

Tijdens de pilot is het vooraf bedachte aantal van 36 kindzittingen niet gehaald. Er hebben 18 kindzittingen plaatsgevonden, waarop uiteindelijk 30 kindzaken zijn behandeld. Bij sommige zaken waren meerdere kinderen betrokken waardoor er gedurende de pilot in totaal 40 kindgesprekken zijn gevoerd. Van deze 40 kinderen gaven 29 aan graag op een ander dagdeel – ergens in de ochtend – met de rechter te willen praten. Negen kinderen wilden vlak voor de zitting alleen met de rechter

⁷⁴ Indien twee kindgesprekken in één zaak worden gehouden dient er in de te appointeren zittingstijd met twee kindgesprekken rekening te worden gehouden etc.

praten en twee kinderen tijdens de zitting in aanwezigheid van de andere procesdeelnemers. De duur van een kindgesprek blijkt gemiddeld 25 minuten.

De behandeling van een kindzaak kost de rechtbank extra tijd. De administratie is met de extra handelingen in een kindzaak gemiddeld 30 á 35 minuten kwijt, de rechter 65 á 70 minuten en de gerechtsjurist gemiddeld eveneens 65 á 70 minuten. Werkzaamheden die óf door een rechter óf door een gerechtsjurist worden gedaan – het filteren van de zaak, personaliseren van de informerende brief en het maken van de kindvriendelijke terugkoppeling van de beslissing – bedragen daarenboven nog eens 45 á 50 minuten per zaak. Daarnaast is de administratie 12 uur per maand kwijt aan het in iedere beroepszaak voegen van de aparte bijlage waarop de advocaat kan aangeven of een kind in de zaak betrokken is.

Om tegemoet te kunnen komen aan de stem van het kind dient met al deze extra werkzaamheden rekening te worden gehouden.

Ten aanzien van het doel van de pilot

De opzet van de pilot was om conform de opdracht van artikel 12 van het IVRK het kind op een kindvriendelijke wijze te informeren dat hij, indien gewenst, de mogelijkheid heeft om met de rechter te spreken. En dit kind vervolgens kindvriendelijk te horen en de uitspraak op een kindvriendelijke manier terug te koppelen.

In 58% van de geselecteerde zaken gaf het kind aan zijn stem te willen laten horen. Van het aan het kind op grond van artikel 12 IVRK toekomende recht wordt, indien aangeboden, dus daadwerkelijk en op relatief grote schaal gebruik gemaakt. In dat opzicht is de pilot geslaagd te noemen.

De kinderen die, al dan niet via hun advocaat, feedback hebben gegeven op het kindgesprek zelf, geven aan dat ze het gesprek met de rechter fijn hebben gevonden en alles hebben verteld wat ze wilden. De zittingskoppels hebben gezien dat het merendeel van de kinderen aan het begin zenuwachtig was en dat dit gedurende het gesprek vaak minder werd. De kinderen wisten doorgaans goed te vertellen wat zij ervan vonden en leken aan het eind van het gesprek blij met het gesprek en ook tevreden over de samen gemaakte samenvatting ten behoeve van de terugkoppeling aan de procesdeelnemers. De in één zaak participerende tolk had eveneens de indruk dat de kinderen het gesprek fijn vonden. Advocaten hebben teruggegeven dat het kind zich daadwerkelijk gehoord heeft gevoeld. Uit de verkregen feedback volgt verder dat een kindgesprek tijdens de zitting in aanwezigheid van de andere procesdeelnemers niet als kindvriendelijk kan doorgaan. In de ene zaak viel het kind al snel stil en in de andere zaak verliep het gesprek stroef.

Indien het kind in een speciaal daarvoor aangewezen ruimte, met zo weinig mogelijk volwassenen, door een daartoe getraind en geïnteresseerd zittingskoppel wordt gehoord, dan lijkt het kindvriendelijk horen gedurende de pilot dus als geslaagd te kunnen worden beschouwd. Omdat niet meer dan 25% van het totaal aantal kinderen dat gedurende de pilot is gesproken feedback heeft gegeven op het kindgesprek, en niet uitgesloten is dat andere kinderen het gesprek als minder prettig hebben ervaren, meent de werkgroep dat nader onderzoek, bij voorkeur door een universiteit, op dit vlak wenselijk is. Zodat kan worden gezien of, en zo ja op welk vlak, het kindgesprek kindvriendelijker kan.

De werkgroep heeft relatief weinig feedback ontvangen op de vraag of het kind op een voldoende kindvriendelijke wijze wordt geïnformeerd over het recht om zijn stem te laten horen. Daarbij speelt een rol dat het door de werkgroep gemaakte voorlichtingsfilmpje pas vanaf augustus 2025 door het kind kon worden bekeken. Eén advocaat heeft een terugkoppeling gegeven over het filmpje. De kinderen vonden het filmpje duidelijk en hadden na het bekijken ervan geen vragen meer.

Uit de ontvangen feedback van vooral de advocatuur kan worden afgeleid dat de informerende brief veel (vervolg)vragen oproept bij de ouders en/of het kind en dat de advocaten met het beantwoorden daarvan relatief veel tijd kwijt zijn. De werkgroep hoopt dit deels op te lossen met een begeleidende brief aan de ouders, waarin op een aantal van de veel voorkomende vervolgvragen kan worden ingegaan. De werkgroep realiseert zich tegelijkertijd dat er nooit volledig tegemoet kan worden gekomen aan de informatiebehoefte van het kind en/of diens ouders. Een kindgesprek in het vreemdelingenrecht is voor een kind een doorgaans unieke en eenmalige ervaring, in een vreemd gebouw, met vreemde mensen. Voorafgaande onzekerheid en daarmee ook spanning bij het kind zal door informatievoorziening nooit helemaal weggenomen kunnen worden. Nader (wetenschappelijk) onderzoek zal hopelijk wel verder bijdragen aan de vraag hoe we als rechtbank een kind zo goed mogelijk kunnen informeren.⁷⁵

Het terugkoppelen van de beslissing aan de minderjarige lijkt geslaagd. Ook dit wordt met enige terughoudendheid geconcludeerd omdat we hier van de kinderen zelf geen feedback over hebben ontvangen. De conclusie is gebaseerd op hetgeen de deelnemende advocaten ons hebben verteld. Ook hier zou nader (wetenschappelijk) onderzoek meerwaarde kunnen hebben.

Wat betekent de pilot voor de procesdeelnemers?

De zittingskoppels hebben de gesprekken met het kind als positief ervaren, mede dankzij de vooraf gegeven in-company cursus en de ten behoeve van het kindgesprek gemaakte documenten.

Het kindgesprek blijkt meerwaarde te hebben voor de behandeling van de zaak. Alhoewel het doel van het kindgesprek niet is om informatie te vergaren, en de rechter tijdens het kindgesprek ook niet uit eigen beweging actief op zoek is naar de waarheid, leert de ervaring dat na bijna ieder gesprek een beter beeld en meer diepte van de zaak is verkregen.

De pilot laat daarnaast zien dat het horen van kinderen extra werk betekent. Dit geldt voor alle professionele procesdeelnemers. Tolken zullen zich specifiek willen voorbereiden en contact tussen de tolk en het zittingskoppel vlak voor het kindgesprek is noodzakelijk. De voorafgaand aan de pilot toebedachte vergoeding van minimaal 1 uur voor de tolk lijkt aan deze extra werkzaamheden tegemoet te kunnen komen. Advocaten zijn onder andere veel tijd kwijt met het beantwoorden van vragen van ouders en/of het kind. Verder krijgt de rechtbank een wisselend beeld over de vraag hoeveel tijd de advocatuur kwijt is met de extra taken ten behoeve van het kindgesprek. Nader onderzoek binnen de doelgroep zou daar nader licht op kunnen doen schijnen. Dit lijkt van belang nu de binnen de pilot bedachte extra taken voor de advocatuur volgens de responderende advocaten logischerwijs ook bij hen thuis horen. Verder krijgt de advocaat, net als de IND, meestal kort voor de zitting het verslag van het kindgesprek. Dit kan voor beiden extra werk in de voorbereiding van de zitting betekenen. De geraadpleegde advocaten en de IND geven aan dat zij het verslag van het kindgesprek daarom graag tijdig ontvangen zodat zij zich ten behoeve van de zitting kunnen beraden op hetgeen de stem van het kind voor het bestreden besluit betekent.

Het zittingskoppel is veel tijd kwijt met het horen van een kind. Dit geldt de voorbereiding van het kindgesprek (organisatorisch en inhoudelijk), het kindgesprek zelf, het versturen van de met het kind overeengekomen samenvatting van het gesprek en de kindvriendelijke terugkoppeling van de beslissing aan het kind. Daarnaast wordt een kindzaak als zwaar ervaren. Dit geldt niet alleen de inhoud van de zaak – 8 EVRM/Chavez Vilchez-zaken zijn vaak omvangrijk en bewerkelijk, geregeld

⁷⁵ Eenzelfde problematiek speelt wellicht bij Team Familie & Jeugd. Hierin zou samen opgetrokken kunnen worden.

bleek meer behandeltime nodig dan de standaard 45 minuten – maar ook de emotionele belasting die het horen van een kind met zich kan brengen. Ruimte tussen het kindgesprek en de zitting is soms letterlijk nodig om even ‘los te komen’ van het gesprek. Het kind en diens ouder(s) hebben eveneens behoefte aan een moment van rust tussen het kindgesprek en de zitting.

Voor een goede, behapbare en betekenisvolle behandeling van een kindzaak dient de rechtbank bij de appointering van een kindzaak met al deze omstandigheden rekening te houden. De werkgroep stelt daarnaast voor om niet langer twee kindzaken op een zitting te plannen maar het bij één per zitting te houden. Verder dient er in bredere zin aandacht te zijn voor de emotionele belasting dat een kindgesprek met zich kan brengen.

Het door de werkgroep bedachte werkproces behoefde gedurende de pilot op een aantal vlakken bijsturing. Dit betrof onder andere het filteren⁷⁶ en de logistiek rondom het kindgesprek. De receptie en bodes bleken vaak onvoldoende op de hoogte van de werkwijze. Kinderen waren daardoor soms ‘zoek’ of er werd niet doorgegeven dat een kind zich had gemeld. Hier is veel tijd in gaan zitten en de gerechtsjurist moest vaak als gastheer/gastvrouw optreden. Verder bleek dat informatie over de pilot, waaronder informatie over het kindgesprek, in de computer niet altijd even makkelijk te vinden was. Ook dit kostte het zittingskoppel onnodige tijd en energie.

Tot slot is gebleken dat er bij de aan de pilot deelnemende rechters en gerechtsjuristen behoefte bestaat aan een regulier overleg waarin praktische en juridische vragen rondom de stem van het kind met elkaar kunnen worden besproken.

3.2. Aanbevelingen

Artikel 12 IVRK en artikel 24 Handvest verdwijnen niet na deze pilot. De rechtbank zal dus een werkwijze dienen te vinden die blijvend recht doet aan deze artikelen, en die voor de verschillende procesdeelnemers ook goed werkbaar is. Dit brengt de werkgroep tot de volgende aanbevelingen.

Kindvriendelijk informeren

- Verstrek nadere informatie door het bijvoegen van een begeleidende brief ten behoeve van de ouder(s)/verzorger(s).
- Laat nader (wetenschappelijk) onderzoek verrichten naar de kindvriendelijkheid van de huidige wijze van informeren en of deze (verdere) verbetering behoeft.

Kindvriendelijk horen

- Laat kinderen horen door een zittingskoppel dat affiniteit heeft met kinderen.
- Geef het zittingskoppel vooraf training in kennis en vaardigheden om met een kind in gesprek te kunnen gaan.
- Zorg voor een kindvriendelijke omgeving en sfeer tijdens een kindgesprek, vermijd het horen van het kind tijdens een zitting met de andere procesdeelnemers erbij.
- Laat nader (wetenschappelijk) onderzoeken of, en zo ja in hoeverre het horen verdere verbetering behoeft.

⁷⁶ Zie ook Hoofdstuk 1.2

Kindvriendelijk terugkoppelen van de beslissing

- Laat nader (wetenschappelijk) onderzoeken verrichten naar de kindvriendelijkheid van de huidige wijze van terugkoppeling en of deze (verdere) verbetering behoeft.

Het werkproces

- Probeer een eerste filtermoment in te passen door, bij voorkeur, op het niveau van het CIV dan wel via een landelijke herstelverzuimbrieven aan de advocaat te vragen om aan te geven of een kind bij de zaak betrokken is.
- Breng bij de advocatuur onder de aandacht dat zij een belangrijke rol heeft bij het aangeven of er een kind bij de zaak betrokken is.
- Geef bij het filteren van de zaken waarbij de advocaat heeft aangegeven dat er een kind betrokken is, aan of de zaak zich leent voor een enkel- dan wel meervoudige afdoening, hoeveel tijd moet worden uitgetrokken voor de behandeling van de zaak (incl. het kindgesprek) als ook de locatie van het kindgesprek (D5 of 1.1). Personaliseer vervolgens de aan het kind gerichte informerende brief.
- Plan een kindgesprek zo kort mogelijk na het uitsturen van de informerende brief, en in geen geval langer dan drie maanden daarna.
- Zorg dat de relevante informatie t.b.v. een kindgesprek voor het zittingskoppel goed vindbaar is.
- Zorg dat de afspraken over de logistieke gang van zaken rondom een kindgesprek bekend zijn bij de receptie en bodedienst.
- Ruim tijd in voor voorafgaand overleg met een tolk.
- Stuur procespartijen het verslag van het kindgesprek direct na het kindgesprek digitaal op.

Het plannen van kindzaken

- Appointeer op maat, inclusief de tijd voor het kindgesprek.
- Plan maximaal één 8 EVRM/Chavez-Vilchez kindzaak per kindzitting.
- Ruim bij een kindgesprek direct voorafgaand aan de zitting tijd in tussen het kindgesprek en de zitting zodat het kind, de ouders en/of het zittingskoppel even kunnen 'landen'.
- Probeer bij roosterproblemen een reeds geplande kindzaak toch doorgang te laten vinden.

De extra werkzaamheden

- Houd rekening met de noodzakelijke fte ten behoeve van het extra werk dat een kindzaak met zich brengt voor de administratie, gerechtsjurist en rechter.

De zittingskoppels

- Heb oog voor de emotionele belasting dat een kindgesprek met zich kan brengen. Bied, desgewenst, een cursus als 'Omgaan met zaken die je raken' aan.
- Zorg voor een regulier overleg waarin (ervaringen met en juridische punten in) kindzaken kunnen worden besproken.

Algemeen

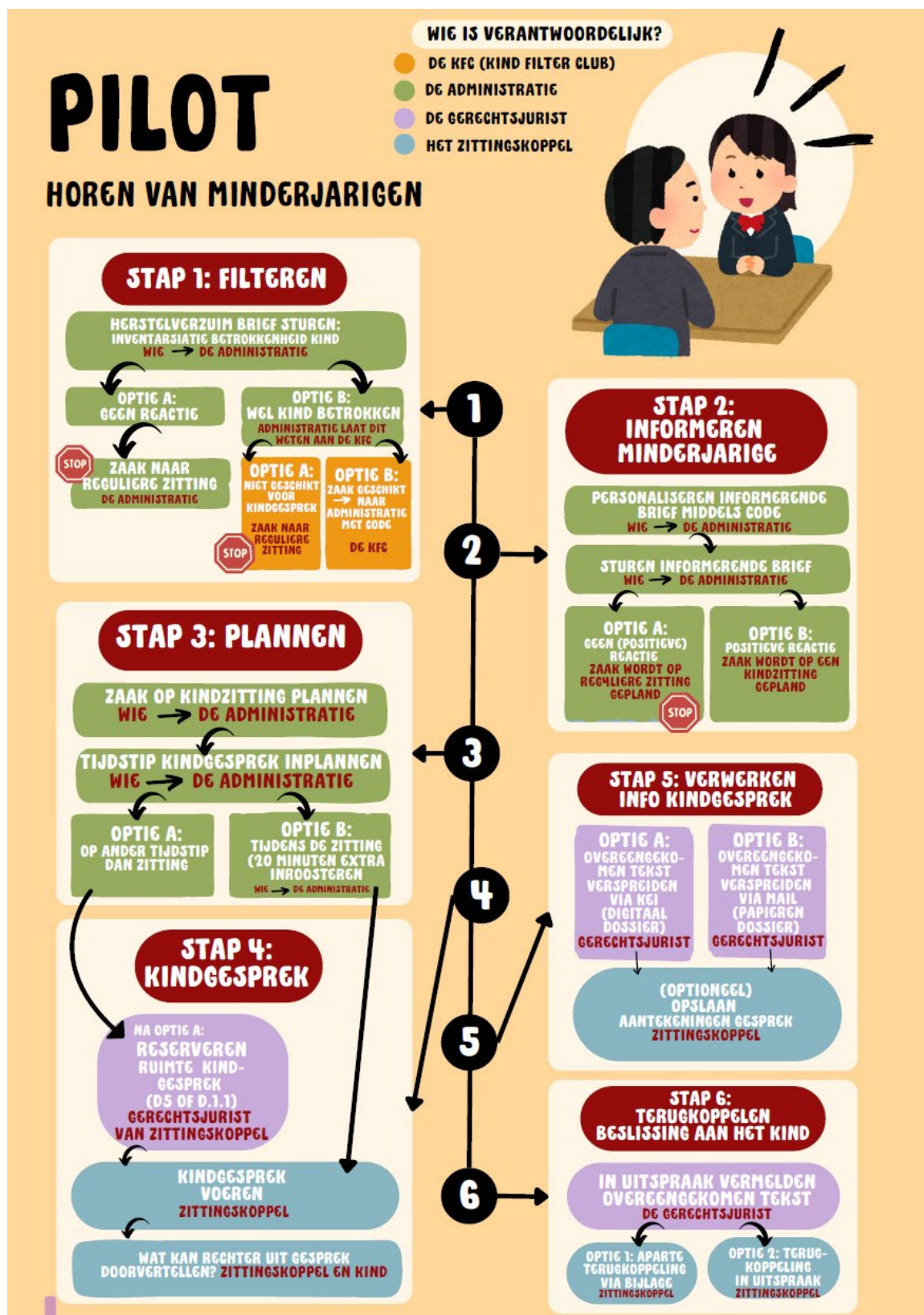
- Zet de pilot om naar een vaste werkwijze ten aanzien van 8 EVRM/Chavez Vilchez-zaken.
- Breidt de aanpak uit over andere zaken in het bestuursrecht waarbij de uitkomst van de gerechtelijke procedure van belang is voor het kind.

De werkgroep heeft, tot slot, nog twee aanbevelingen die buiten de invloedssfeer van de rechtspraak liggen maar waar de werkgroep omwille van kindvriendelijke rechtspraak binnen het bestuursrecht wel aandacht voor wil vragen:

- Zorg voor een vergoeding van de tolk die tevens recht doet aan de noodzakelijke voorbereiding van een tolk bij een kindgesprek.
- Houd gedurende een bepaalde periode binnen de advocatuur de extra werkzaamheden ten behoeve van een kindgesprek bij, en onderneem, afhankelijk van de uitkomsten, passende vervolgactie.

Amsterdam, januari 2026.

Bijlage 1: Het werkproces

Bijlage 2: Foto's gespreksruimte D5 en 1.1

Gespreksruimte 1.1

Gespreksruimte D5

Bijlage 3: Vel met emoticons

Wat voel je?

tevreden

rustig

vrolijk

eerlijk

trots

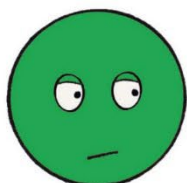
sterk

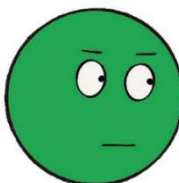
hoopvol

gelukkig

acceptatie

mededogen

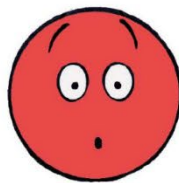
optimistisch

zelfwaardering

zenuwachtig

geschrokken

schaamte

machteloos

bang

boos

ongerust

verdrietig

www.uitgeverijpica.nl

Bijlage 4: Evaluatieformulieren ten behoeve van het kind, de advocaat, de tolk en het zittingskoppel

ten behoeve van het kind

Zaaknummer:

Hoi

Je hebt zojuist een gesprek met een rechter gehad. Supergoed dat je naar de rechtbank bent gekomen en hebt laten weten wat jij belangrijk vindt. De rechter is benieuwd hoe jij het gesprek vond. Zou jij hierover een paar vragen willen beantwoorden? Je mag je antwoord op dit papier schrijven.

Het zou heel fijn zijn als je de vragen wilt beantwoorden. Je hoeft niet alle vragen in te vullen. We gebruiken jouw antwoorden om van te leren en ervoor te zorgen dat het voor kinderen die in de toekomst een gesprek hebben met de rechter zo fijn mogelijk is. Jouw antwoorden komen dus bij niemand anders terecht.

Als je klaar bent, kan je je antwoorden in de envelop doen en in de brievenbus gooien. Je hebt geen postzegel nodig.

Hoe vond je het gesprek gaan?

Hoe vond je de brief van de rechtbank voor het gesprek met de rechter?

Had je hulp nodig van je ouder(s), de advocaat of iemand anders, om uit te leggen waarom er een gesprek was met de rechter?

Wat was je verwachting van het gesprek?

Heb je voor het gesprek het filmpje op de website bekeken? Zo ja, hoe vond je het filmpje?

Hoe vond je de kamer waar het gesprek was?

Kon je de vragen van de rechter begrijpen?

Wat vond je van de rechter?

Heb je het idee dat je alles hebt kunnen vertellen wat jij graag wilde vertellen? Zo nee, waar lag dat aan?

Heb je nog dingen die je fijn of juist minder fijn vond?

Ten behoeve van de advocaat

Geachte heer, mevrouw,

Uw zaak met zaaknummer @ is onderdeel van de Pilot horen minderjaren bij de rechtbank Amsterdam. Het doel van de pilot is om in de rechterlijke fase meer aandacht te geven aan het recht van het kind om zijn of haar stem te laten horen in procedures waarbij de uitkomst voor hem of haar van belang is en dit op een zo kindvriendelijk mogelijke manier te doen.

Om het doel en effect van de pilot te kunnen evalueren is uw input van belang. We zouden u daarom willen vragen om uw ervaringen te delen aan de hand van onderstaande vragenlijst.

U kunt uw reactie terugmailen aan @, onder vermelding van 'pilot horen minderjarigen'.

Wij hopen op uw medewerking te mogen rekenen.

Vragenlijst:

1. Wat vindt u van de uitnodigingsbrief aan het kind?
2. Merkte u dat een extra toelichting aan het kind en de ouders/verzorgers van uw kant over het kindgesprek nodig was?
3. Was het voor het kind voldoende duidelijk wat hij of zij kon verwachten?
4. Hoe vond het kind het gesprek met de rechter?
5. Wat vindt u van de terugkoppeling van de beslissing aan het kind? Weet u ook hoe het kind het heeft ervaren?
6. Heeft u opmerkingen over het werkproces (de manier waarop het kind wordt uitgenodigd, het gesprek met de rechter en de terugkoppeling)?
7. Heeft de pilot u onvoorziene extra werkzaamheden opgeleverd? Zo ja, waar bestonden die uit en hoeveel tijd nam dat in beslag?
8. Conclusie: wat vindt u van de wijze waarop de rechtbank in de pilot vorm geeft aan het bieden van ruimte voor de stem van het kind?

Ten behoeve van de tolk

Zaaknummer:

Geachte heer, mevrouw,

U hebt meegewerkt aan de Pilot horen minderjaren bij de rechtbank Amsterdam. Het doel van de pilot is om in de rechterlijke fase meer aandacht te geven aan het recht van het kind om zijn of haar stem te laten horen in procedures waarbij de uitkomst voor hem of haar van belang is en dit op een zo kindvriendelijk mogelijke manier te doen.

Om het doel en effect van de pilot te kunnen evalueren is uw input van belang. We zouden u daarom willen vragen wat u van het kindgesprek vond en of u nog tips heeft. Dit mag zowel zien op de inhoud van het gesprek, bijvoorbeeld het taalgebruik, als op het werkproces, zoals bijvoorbeeld het contact met de rechter/rechtbank of de ruimte waarin wordt gehoord.

U kunt uw reactie hieronder opschrijven en via de antwoortenvelop retourneren aan de rechtbank. Een postzegel is niet nodig.

Ten behoeve van het zittingskoppel

Beste combi,

Ten behoeve van de evaluatie van de pilot willen we jullie graag de volgende vragen voorleggen.

Om wat voor soort zaak ging het (8 EVRM/C-V, asiel, WMO, noodopvang etc.)

Hoeveel tijd waren jullie bezig met- en rondom het kindgesprek

- Tbv het inplannen van de zaal?
- De duur van het kindgesprek?
- Eventuele voorbespreking met de tolk?
- Uploaden / mailen overeengekomen tekst aan procespartijen?
- Anderszins?

Andere feitelijke gegevens tav het kindgesprek

- Wanneer was het kindgesprek: a) op een andere dag b) op dezelfde dag maar buiten de zitting, of c) tijdens zitting?
- Waren er tijdens het kindgesprek nog anderen aanwezig dan de rechter, griffier en minderjarige? Als ja, wie?
- Hoe oud was het kind en in welke taal heb je met het kind gesproken?
- Waren er meerdere kinderen in de zaak? Als ja, hoe heb je dit aangepakt mbt het horen?

Ervaringen tijdens, of rondom het kindgesprek

- Hoe vond je het kindgesprek gaan? Waar liep je tegen aan en wat liep goed?
- Wat zou beter of anders geregeld kunnen worden?
- Heb je behoefte aan nadere training of extra informatie als naslagwerk voor het voeren van het gesprek?

De (kind)zitting

- Was het kind aanwezig op de (kind)zitting?
- Hoe reageerden procespartijen op de terugkoppeling van het kindgesprek?
- Hoeveel (kind)zaken stonden er op de (kind)zitting?
- Hebben jullie meer, minder of evenveel tijd besteed aan deze zitting dan aan een gewone zitting? Als ja, hoeveel ongeveer en waar lag dat aan?

Verwerken stem van het kind in de uitspraak

- Hoe hebben jullie de beslissing aan het kind teruggekoppeld: in een aparte bijlage of in de uitspraak zelf?
- Wie heeft de kindvriendelijke terugkoppeling verzorgd: gerechtsjurist en/of rechter?

- Hoeveel tijd heb je aan de kindvriendelijke terugkoppeling besteed?
- Heeft het gesprek met het kind bijgedragen aan je beslissing? Als ja, op welke wijze?

Anderszins opmerkingen?

Alvast dank voor je medewerking. Je kunt je feedback in deze vragenlijst verwerken en sturen aan....

Bijlage 5: Informerende brief aan het kind

Beste ,

Jouw < invullen > heeft gevraagd of < hij / zij > < in / naar > Nederland mag < blijven wonen / komen >. De Minister van Asiel en Migratie heeft hier nee op geantwoord. Jouw < invullen > heeft de rechter gevraagd te kijken of de Minister dit antwoord zo mag geven. Daarom komt er bij de rechtbank een zitting. De rechter gaat dan met jouw < invullen >, de advocaat en een medewerker van de Minister praten. Daarna gaat de rechter erover nadenken en neemt de rechter een beslissing.

Waarom deze brief?

De beslissing van de rechter is ook voor jou belangrijk. Daarom wil de rechter graag luisteren naar wat jij er van vindt. Wil jij dat zelf aan de rechter vertellen?

Gesprek met de rechter?

Het klinkt misschien eng of spannend, praten met een rechter. De meeste kinderen vinden gelukkig dat het erg meevalt. Het kan misschien juist wel fijn voor je zijn. De rechter is iemand die heel goed kan luisteren. En als jij jouw verhaal aan de rechter vertelt, kan hij of zij ook met jouw mening rekening houden.

En nu?

Bij deze brief zit nog een bijlage. Daarin staat hoe een gesprek met de rechter gaat. Je kunt ook een filmpje bekijken over hoe een gesprek met de rechter gaat. Scan met de camera van een telefoon of tablet de QR-code die onderaan deze brief staat. Dan zie je een link naar de website waarop het filmpje te zien is.

In de bijlage kun je ook lezen wat je moet doen

- als je met de rechter wilt praten
- óf als je dat niet wilt.

De rechter hoort graag binnen twee weken welke keuze jij hebt gemaakt. Je kunt dit aan de advocaat vertellen. Dan hoor ik het weer van de advocaat.

Veel succes met je keuze!

Met vriendelijke groet,

De assistent van de rechter.

QR-code filmpje

ALGEMENE INFORMATIE OVER EEN GESPREK MET DE RECHTER

Afspraak maken voor een gesprek met de rechter?

Als je dat wilt, dan maak ik een afspraak voor je met de rechter. Jij mag dan met de rechter praten. Bij dat gesprek is ook iemand aanwezig die alles opschrijft. Dan kan de rechter altijd nalezen wat jij hebt gezegd. Bij het gesprek is ook een tolk die vertaalt, als dat voor jou nodig is. Verder is er niemand anders bij. En als jij toch heel graag iemand anders er bij wilt als steun, dan mag dat. Die persoon luistert dan stil naar ons gesprek en zegt niets. De rechter vindt het belangrijk dat jij vrij je eigen verhaal vertelt met jouw eigen woorden. De rechter heeft daarna misschien nog wat vragen over wat jij hebt verteld of over jouw situatie.

Na het gesprek vraagt de rechter aan jou wat hij of zij van het gesprek kan doorvertellen aan jouw < invullen >, de advocaat en de medewerker van de Minister.

Waar en wanneer is het gesprek en hoelang duurt het?

Het gesprek is op een doordeweekse dag, op de rechtbank. De rechter heeft tijdens het gesprek gewone kleren aan dus geen toga. Het gesprek duurt meestal een kwartier, soms duurt het wat langer. De beslissing van de rechter komt pas na de zitting met jouw < invullen > en de advocaat. De rechter zal je in het gesprek vertellen hoe jij de beslissing komt te weten.

Wat moet ik doen als ik een gesprek met de rechter wil?

Wil je zo'n gesprek met de rechter? Dan kun je dat aan de advocaat vertellen. De advocaat geeft dit dan aan de rechtbank door. Daarna krijg je een brief over wanneer het gesprek plaatsvindt.

Wat als ik liever geen gesprek wil?

Vind je zo'n gesprek toch te spannend of moeilijk? Geeft niks. Als je niet naar de rechtbank wilt komen, is dat ook goed. Je kunt de rechter ook in een brief vertellen wat jij er van vindt. Die brief kun je aan de advocaat geven. De rechter zal op de zitting dan jouw brief voorlezen.

Je kunt ook aan jouw < invullen > of de advocaat vertellen wat je de rechter wilt zeggen. Dan vertellen zij dat aan de rechter tijdens de zitting.

En je mag ook niets doen. Dat is ook goed. De rechter kan dan geen rekening houden met jouw mening, maar als je dat niet erg vindt hoeft je niets te doen.

Mag ik er nog even over nadenken?

Natuurlijk mag dat. En misschien wil je ook wel eerst met iemand praten over wat je moet doen. Dat mag natuurlijk ook. Wel wil ik je vragen om binnen twee weken aan de advocaat te vertellen wat jij wilt. Dan kan ik dat weer aan de rechter vertellen.

Bijlage 6: Uitnodigende brief aan het kind

Uitnodiging: kindgesprek op ander moment dan de zitting

Beste ,

Ik heb gehoord dat je graag met de rechter wilt praten. Hartstikke goed van je!

Ik heb een afspraak voor je ingepland. Die is op ... om....

Waar is het gesprek?

Het gesprek is op de rechtbank. De rechtbank is een groot gebouw waar veel mensen rondlopen. Je bent van harte welkom. Je mag iemand meenemen, bijvoorbeeld je ouder(s) of iemand anders die je goed kent en vertrouwt. Nadat je de rechtbank bent binnengekomen, ga je naar de receptie. Daar laat je deze brief zien. Zij vertellen je dan waar je naar toe moet. De rechter of een assistent van de rechter komt je daar dan ophalen.

Wat doet de rechter met jouw informatie?

Na het gesprek vraagt de rechter aan jou wat hij / zij van het gesprek kan doorvertellen aan de anderen zoals je ouder(s), de advocaat en de medewerker van de Minister. Op de zitting met je ouder(s) vertelt de rechter dan wat hij / zij met jou heeft besproken.

Over wat je hebt gezegd aan de rechter zal hij / zij nadenken bij het nemen van de beslissing. De rechter denkt niet alleen na over wat jij hebt verteld, maar ook wat jouw ouder(s), de advocaat en de medewerker van de Minister zeggen. Het kan zijn dat de rechter iets anders beslist dan jij graag zou willen. De rechter zal altijd uitleggen waarom hij / zij die beslissing heeft genomen.

Wat als je toch niet kunt?

Als je wel wilt komen, maar je bent ziek geworden of je moet toch iets anders doen op de dag van het gesprek, dan kun je mij bellen en vragen of je misschien op een andere dag mag komen. Het telefoonnummer staat bovenaan deze brief.

Onderaan deze brief heb ik weer een QR-code voor je gemaakt. Dit is dezelfde QR-code als in mijn vorige brief. Als je wilt kun je met die code nog een keer naar het filmpje kijken over hoe een gesprek met de rechter gaat.

Veel succes alvast met je gesprek met de rechter!

Met vriendelijke groet,

De assistent van de rechter

QR-code voor het filmpje

Uitnodiging: kindgesprek ergens tijdens de zitting (buiten aanwezigheid van de andere procesdeelnemers)

Beste < naam minderjarige >

Ik heb gehoord dat je graag met de rechter wilt praten. Hartstikke goed van je!

Waar is het gesprek?

Het gesprek vindt plaats op de rechtbank op < datum > om < tijdstip > uur, tijdens de zitting van jouw ouder(s).

Je bent van harte welkom op de rechtbank. De rechtbank is een groot gebouw waar veel mensen rondlopen. Nadat je met jouw ouder(s) de rechtbank bent binnengekomen, gaan jullie eerst naar de receptie. Daar laat je deze brief zien. Zij vertellen dan waar je met jouw ouder(s) naar toe moet. Hier wachten jullie totdat de zitting begint. Dan wordt iedereen naar binnen gevraagd, dus jij ook.

En wat gebeurt er dan?

De rechter legt uit hoe de zitting gaat, ook wanneer hij / zij met jou gaat praten. Bij dit gesprek zijn alleen de rechter en de griffier aanwezig, en een tolk als je die nodig hebt. De andere mensen, dus ook jouw ouder(s), verlaten dan voor even de zittingszaal. De griffier schrijft op wat de rechter en jij zeggen. Aan het einde van het gesprek vraagt de rechter aan jou wat hij / zij van het gesprek kan vertellen tegen de andere mensen. De rechter laat de andere mensen dan weer de zaal binnenkomen en vertelt aan hen wat hij / zij met jou heeft besproken.

Wat gebeurt er verder met wat jij hebt verteld?

Over wat jij hebt verteld aan de rechter zal hij / zij nadenken bij het nemen van de beslissing. De rechter denkt niet alleen na over wat jij hebt verteld, maar ook wat jouw ouder(s), de advocaat en de medewerker van de Minister hebben gezegd. Het kan zijn dat de rechter iets anders beslist dan jij graag zou willen. De rechter zal altijd uitleggen waarom hij / zij die beslissing heeft genomen.

Wat als je toch niet kunt?

Als je wel wilt komen, maar je bent ziek geworden of je moet toch iets anders doen op de dag van het gesprek, zeg dat dan even tegen jouw ouder(s). Dan kan jouw ouder(s) dat aan de rechter vertellen en vragen of je misschien op een andere dag met de rechter kunt praten.

Onderaan deze brief heb ik weer een QR-code voor je gemaakt. Dit is dezelfde QR-code als in mijn vorige brief. Als je wilt kun je met die code nog een keer naar het filmpje kijken over hoe een gesprek met de rechter gaat.

Veel succes alvast met je gesprek met de rechter!

Met vriendelijke groet,

De assistent van de rechter
QR-code voor het filmpje

Bijlage 7: Format kindvriendelijke terugkoppeling

Beste ...

Op hebben wij met elkaar gepraat bij de rechtbank. Supergoed van jou dat je bent gekomen en mij hebt verteld wat je vindt van de zaak.

Je hebt mij verteld dat.... Aan het eind van ons gesprek hebben we samen afgesproken wat ik uit ons gesprek mocht vertellen op de rechtszitting. Ook hebben we toen samen afgesproken dat ik jou zou laten weten wat mijn beslissing zou zijn. Daarom schrijf ik je nu deze brief.

Op (datum) was de zitting. Toen heb ik gepraat met (jouw ouder(s) en zijn/haar/hun advocaat en met een meneer/mevrouw die kwam namens de Minister voor Asiel en Migratie/andere verweerder centrale of lokale overheid). Verder was er iemand aanwezig van (Nidos / Raad voor de Kinderbescherming / maatschappelijk werker / adviseur / deskundige.) Die heeft / hebben de rechtbank advies gegeven.

Ik heb op de zitting verteld wat jij vindt van de situatie, zoals we dat aan het eind van ons gesprek met elkaar hadden afgesproken. De mensen die op de zitting waren, hebben verteld hoe zij er tegenaan kijken. Na de zitting heb ik nagedacht over mijn beslissing.

Mijn beslissing is dat (hier in begrijpelijke en kindvriendelijke taal de beslissing vermelden, dus kernachtig en begrijpelijk de betekenis uitleggen van de (on)gegrondverklaring van het beroep / toewijzing/afwijzing verzoek voorlopige voorziening.)

Ik neem die beslissing omdat ... (toelichting kern onderbouwing in kindvriendelijke en begrijpelijke taal).

Als de beslissing afwijkt van wens minderjarige: Ik heb dus iets anders beslist dan wat jij graag wilde. De beslissing is daarom misschien een teleurstelling voor jou. Dat begrijp ik. En dat ik zo heb beslist ligt ook niet aan jou of aan wat jij mij hebt verteld. Tijdens ons gesprek heb ik goed geluisterd naar wat jij wil. Dat heb ik ook serieus genomen bij het nadenken over mijn beslissing. Als (migratie)rechter moet ik kijken naar wat het beste is voor jouw ontwikkeling en moet ik ook kijken naar wat (de Minister voor Asiel en Migratie/andere verweerder centrale/lokale overheid) belangrijk vindt. Ik moet bij het nemen van mijn beslissing met die beide kanten rekening houden. En daarin een evenwicht vinden. Mijn beslissing is dus niet jouw schuld.

Als de minister / jij / (één van) je ouder(s) / jouw voogd het niet eens is met mijn beslissing, dan kan die binnen vier weken in hoger beroep gaan bij (de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State/de Centrale Raad van Beroep). Dat is een hogere rechter, die dan nog eens naar de zaak gaat kijken. Als er geen hoger beroep komt dan is mijn beslissing definitief.

Ik hoop dat het voor jou zo duidelijk is wat ik heb beslist, en waarom ik die beslissing heb genomen. Verder hoop ik dat het goed met jou zal gaan.

Groetjes,

De rechter: voornaam en achternaam